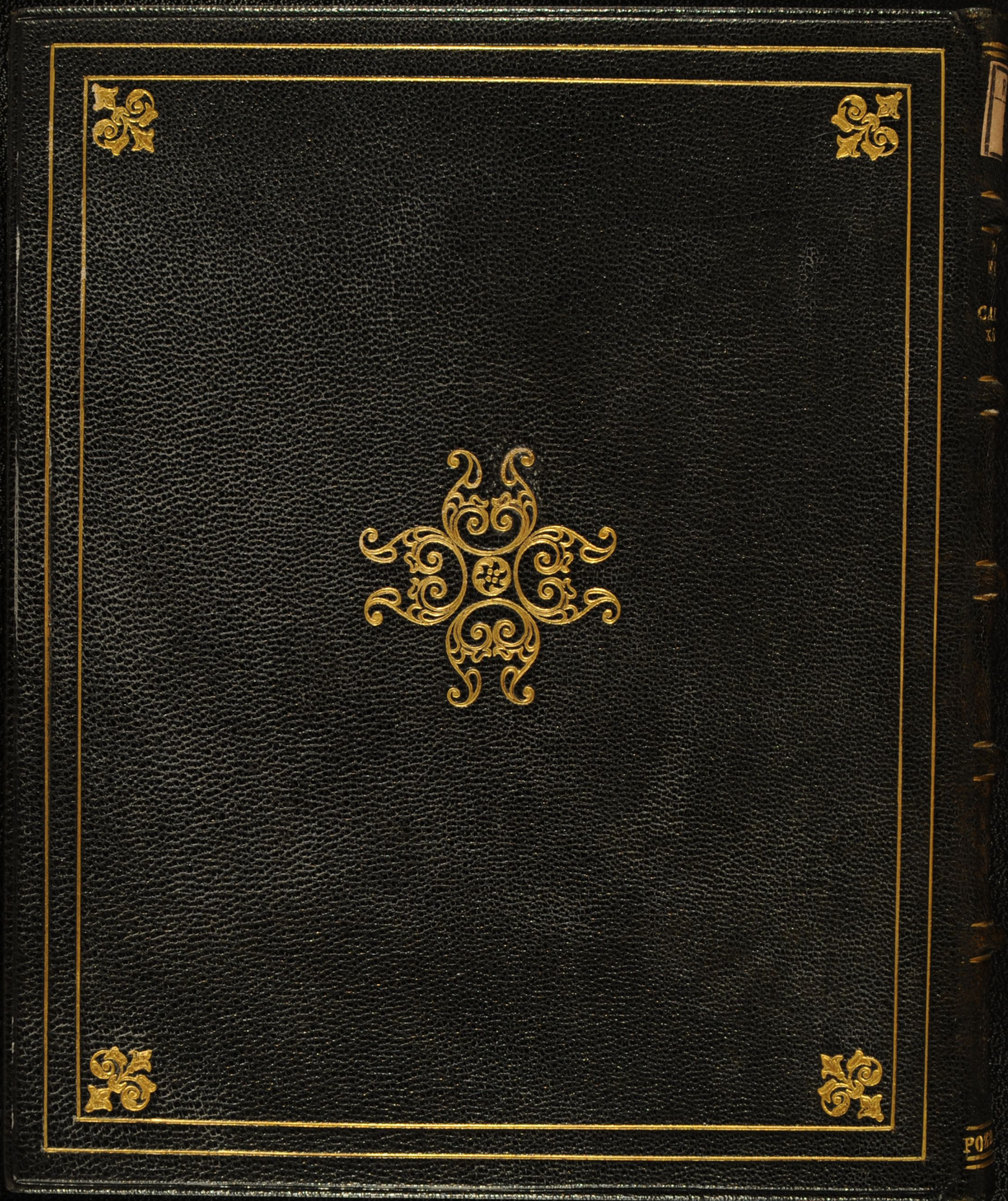

PÁZMÁNY.
FELELET
KÉT CALVINISTA
KÖNYVECSKÉRE

1820.

9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28

RMK. I.

505

PÁZMÁNY.
FELELET
KÉT
CALVINISTA
KÖNYVECS
KÉRE

ÓZSONY. 1621

REOVID FELELET RMK I.

505.

KET CAL-
VINISTA KEO-
NYVECSKERE.

Mellyeknek

E G G Y K E.

Okát adgya, miért nem felelnek az Calvi-
nista Prædikátorok az Kalauz-
ra.

M A S I K A.

Itinerarium Catholicumnak ne-
veztetik.

N T O M T A T O T

ANNO M. DC. XX.

Jos. P. Canisag

M I E R T N E M F E. AB:

lelnek az Calvinista Predikatorok az
Kalaúzra.

Oka es rendi az kis iraf-
nak.

Z E L - F O L Y T *Pazmanus, qua*

I 6 I 8. esztendőnek végében. *Ar. d. E. p. Strigoni*
Erdely felé, egy elő hasú Calvini-
sta Predikator, neu- nélkül, fer-
tály heján, két árcos papyroská- *Stephanus*
ra mázlot irafocskával, csirippe- *Milotai.*
le az igaz hitre vezérő K A-
LAVZON: és mint az Róka, sők ugrásival az fen aka-
dot kolbászta el-nem éruén, el-hiteté magával, hogy
madzag volna, és nem méltó rayta kapdosni, úgy ezis
az Róka, látván hogy sem íra, sem szelenczéje nincs
az Válasz-tételhez, bizonyt mond rayta, hogy, méltatlan *Initio, ante*
az Kalaúz feleletre: és nem érdemli, hogy valaki annak el-tör- *i. rationem*
lésére spongyát szerezzen. Sőt hogy az Kalaúz ellen fel-
imelyedet bélinek gyomroskodását nyíltan. ki-
okádgya, azon szabodik, hogy az Kalaúzhhoz, hozzá sem *Initio ra-*
nyúlhat *tionis 3.*

A 2

in fine ra-
tionis 6.

nyulhat az Istenfelő, igaz, csendesz lelki ismeretű ember: de ha-
kezeben vette volna, kés-kételen pad alá keszerttetnék vetni.
Maga egy kevés vártatua, azt írja, hogy, *várakozzék csak*
az Kalaúz, nem marad ütetlen; támaszt Isten oly embert, ki-
ötet lef-helyeiből ki vgrattya. Mit beszéllesz balgatagság?
Ami nem érdemel feleletet, arra akartoké üdö múlva
felelni? Az Istennek kellé arra embert támasztani, az
mit meltságtokhoz illendőnek ti nem itiltek? Lásd
mijő ki belőlle, ha eddig kősztetek senki nem találko-
zot méltó az Kalaúz feleletire, hanem Istennek kell
hozzá nyulni, és azt véghez vinny, a mit ti bizonyo-
tokra mondotok méltatlannak lenny. Ha az Isten
méltónak írli, hogy embert támaszon az feleletre, hová
lészen a' ti bizonyotok?

De kérlek; Valaki lészen a' ki meg feleljövendőbe
az Kalaúzza, *Istenfelő, igaz, csendesz lelki ismeretű ember*
lészen; vagy nem olyan? Ha Istenfelő, igaz ember
lészen; az ti mondástok szerént, ha kezében vette vol-
nais az Kalaúzt *kés-kételen keszerttetik pad alá vetni*, es
igy, meg nem felelhet reáia. Ha pedig Istenfelő, igaz,
csendesz lelki ismeretű nem lészen az ki meg felel; azt hi-
fzem, magadis látod, hogy hitelt nem érdemel felelése.
Végezetre, ha igaz az mit az ötödik okban olvasok,
hogy, *lehetetlen az Kalaúzza való felelet, az szitkozodás-*
nak kárhozattya nélkül, Tehát az kit Isten az Kalaúznak
meg-felelésére támaszt, azt az szitkozodásnak kárho-
zattya támasztja. Maga a' szent irasnak folyása szerént,
ördög szokta embert az gonoszra fel-indítani, s' tá-
masztani.

Iacobi 1. v.
8.

Az szent iras mondgya, hogy az kettős lélkű em-
ber,

ber, állhatatlan minden dólgaiban; az az, valaki mást
tettet külső-képpen, hogy sem az mit ért és itil belső-kép-
pen, egy nyomban nem járhat, hanem, az mint szaua-
ual, lelki ismeretir arczúl veri, úgy, eggyk szauát az
másikkal gyakran szembe szökteti: Akárkijs láttya, mi
légyen oka, hogy az Kalaúzza nem felelték, hanem,
mint az Macska az meleg kását, csak távúly kerengi-
tek: de ki nem akarjátok fejezni mi maria béleteket, ha-
nem *Non causam pro causa*, az nem okot, okúl vetitek,
hogy efféle cselcsapásokkal, meg gyűlöltetuen az Ka-
laúzt, el idegenicsétek az embereket annak olvasása-
tul, mivel hogy, abból igen könnyen eszében veheti az
együgyű emberis, az ti vallástoknak hamisságát.

Az bizonyos, hogy semmivel nagyobb hitelt es bő-
csülletet nem adhattanak volna az Calvinista Pradi-
katorok az Kalaúznak; semmivel az ő Pradikatori er-
kölcöknek hamisságra, és álnakságra vetemedet-séget
világosban ki nem nyilatkoztathattak volna, mint az-
zal az irafocskával, melyben okait adgyak, *Miert nem*
érdemel feleletet az Kalaúz; Mert Először, oly alá-való,
rosz okait adgyak halgatásoknak, mellyeken az gyer-
mekis nevethegne. Másodszor, sok szitkokat, és ma-
góktúl álmodot, vagy álnakúl gondolt ragalmazáso-
kat fognak az Kalaúzza (mintha ezekkel terhelné az
ellenkezőket,) mellyek az Kalaúzza nem találta-
nak. Harmadszor, ha mind igazak volnának is azok az
okok, mellyeket elő-szamlálnak, azzal csak egy punt-
ban sem fertődnek meg, az hit dólgaírul való ta-
nitása az Kalaúznak: mivel hogy, mind azokban az
okokbannis, egy czikkelyt nem említnek, mely-

ben valami hamis tanítás volna, hanem csak az írásnak módgyát és formáját, rendit, és kemény szavait forgatják. Ezekben ha valami vétek esettis, csak az tudományon ne akadozhasanak, el-hittém, az Istenes embernél, könnyen ment léfzen az Kalaúz. Es bizonyára temérdek gondolatlanság az Prædikátoroktól, ha azt itéltek, hogy ezzel az kis írásocskával, el-idegenithetik az okos embereket, az Kalaúznak olvasásátul. Mert, az efzes ember, eszében vévén, hogy az Kalaúz, Szent írásból, az régi Ecclesiának, és szent Doctoroknak tanításából, az emberi okosságnak erős bizonyságiból, az Luther és Calvinista Vallásnak gyökerét ki szaggattya, és az Római igaz hitnek fundamentomit erőssén állattya: más felől, látván, hogy ez az Calvinista könyvecske, semmit az Szent írásból, semmit az Régi Doctorokból nem bizonyít: Sőt csak hozzá sem mér kezdeni, hogy az Kalaúz tanítását valamiben meg rontaná; igen könnyen meg gondolhattya, hogy csak prokatori *Exceptio* az Prædikátorok tetovazása, *ad meritum causa*, nem illenek.

Noha azért az Kalaúznak efféle díb dáb írásocskák, semmit nem árthatnak, de mind az által, hogy az emberek fel-nyfsák szemeket, és eszekbe vegyék, mely nyíltan-való hiúságokkal, és hamisságokkal szokták az Calvinista Prædikátorok az emberek elméjét, mind az hit dolgaiban, s' mind az világi állapotban fel-zavarni, és ellenkezésre gerjeszteni, rövideden Három részre osztuán írásomat, meg felelek az Predikátorok halgatásának okaira.

Első részében, az Első és Második okot. Második részében,

AZ KALAVZRA

részében az Harmadik és Negyedik okot. Harmadik részében az Eötödik és Hatodik okot meg rostalom, és egynihany szóval, igaz okaitiski-fejezem, az vj Pithagoricusok halgatásának.

ELSEO RESZE.

AZ CALVINISTA halgatásnak Első, és Második okárul.

HOGY AZ KALAVZ-ra meg nem felelnek az Calvinista Predikátorok. *ELSEO* okát azt adgyak. *Mert semmi oly dologot nem forgat az Kalaúz, melyre ezer-képpen meg-csafolhatatlanul nem feleltenek az ő Doctorok. Es az Kalaúz, az Papistáknak könyveiből, iminnen amonnan toldoztatot őszve; Annak fölötte, azis è mellé járul. Hogy az miről az Kalaúz ir, Első, Második és Harmadik részében, azokról. Hyeronimus Zanchus, Philippus, Mormeus, Thomas Martonus, es Calvinus Ianos fokat, és nagy jól irtanak.*

Vészem eszemben hon jártok: Azt akarnátok talám, hogy az Kalaúzis Vyíto volna, új tudományt hirdetne? Io idején, protestalt arrúl az Kalaúz, hogy az ő eleinek nyomdokiból ki nem lépik; járt, és töröt úton. akar jarni; és nem az Pókot, mely maga beliből szövi halóját, hanem az Méhet akaria követni, mely az virágokról, imittis amottis szedegeti mézét. Tudgyátoké azt hogy

*Præfat. Vn
garica Ka-
laúz.*

*1re Editionis.
de 1613.*

hogy az Apostolok által ki-nyilatkoztatott tudomány után, viságot nem szabad az Ecclesiában hintegetni, mint niluan ki-teczik, az szent írásból *ad Rom. 16. v. 17.*

Vide Ka- Galat. 1. v. 8. *Habreorum:* 13. v. 9. 2. *Ioan. 1. v. 10.* Azert nem-
láz Fol: hogy gyaláznak tartaná az Kalaúz, hogy az előtte-va-
 141. 541. 580 lóktól vett tudományt hirdeti, de sőt ezt nagy dicsíret-
 nek véli. Es nem csak Sz: Agoftonnal, de szent Pallalis,
Aug. 1. de bátran mondja *Eadem vobis scribere, mihi quidem non pi-*
Trin. ca. 3. *grum, vobis autem necessarium,* az eléb meg mondott dol-
Philip 3. gokat vjonnán írnya nem restellem, mint hogy ezek-
 re néktek szükségtek vagyon.

Holot azt iriátok, hogy *ezerképpen* meg felelték ezekre az ti Doctoritok. Ha jól meg-szamlaltátok, talám nem színte ezer-keppen, hanem csak kilenczuen. kilencz-keppen felelték. Eszettekben vehetitek az Kalaútból, hogy az ti Doctoritok írási, forgottak annak kezében az ki az Kalaúzt írta, és ahol ollyas feleletet talált, előis hozta, és annak helytelenségét valóba meg mutatta.

Bizonyos vagyok benne, hogy tudva s' szánszándékkal, el-nem tickolta, ha valamely elő-álható feleletet talált írástokban. De az ti Doctoritok feleleti, nagyobb részre, szitkok, káromlások, és cselecsapó habozások.

Irtaké az ti Doctoritok, az Istenről, és az keresztyén hirnek igazságáról? Nem bánhyuk: sőt az mit jól irtak, dicsírjuk. Vgyanis az mint az Kalaúz mondja, nincs oly rossz könyu, melyben valami jó nem találhat-
 nek. Fontban vetni, ha az ti Doctoritok írásié jobbak, vagy az Kalaúzé, nem kicsín mesterség. Ti mint hogy az füstötis meg tudgyátok mérnyi, talám az írálok vele-

jéti

jéti font számban foghattjátok. Abba bizonyos vagyok, hogy az ki az Kalaúzt írta, azokat az ti tölletek említet könyveket, sok Calvinista Prædikatornál szorgalmasban olvasta. Mert ti csak nevezni sem tudgyátok az magatok Doctorit. *Philippus Mornest, Thomas Martonust* emlegetitek: maga az elsőnek neve, nem *Mornest*, hanem *Philippus Mornayus, Plessiaci Dominus*; az másik sem *Martonus*, hanem *Mortonus*, mely *Mortonus*, az Catholicusok írási, rossz, és meg-vesztegetet citációkkal, szó-valtoztatásokkal, vissza-csigázott értelmekkel, marczongotta, mellyek semmit az Kalaúzza-való feleletre nem szolgálnak.

De mi szükség ennek az első oknak erőtlenségét sok szóval meg-győzni? holot magok is az Calvinisták, mindennapi cselekedetekkel, ennek helytelenségét ki nyilatkoztatták. Valyon s'-menyn, és menyszer igyekeztek az Calvinista Prædikátorok, az Kőtség előtt meg feyteny, és el-törőgetny azokat az erős bizonyságokat, mellyekkel az Catholicusok, az eo tudományokat meg hamissították? mind az által, naponként, minden Prædikálásokban, ugyan azon feytegetéseken akadoznak, kit nem kellene mivelní, ha az mit egyszer meg-mondottak, azt mászor nem volna szabad előhozni:

M A S O D I K okát, mellyert nem méltó feleletre az Kalaúz, azt adgyak; Mert *soha szem ollyan könyvet, semmi féle nyeluen nem látot, kinek az margóián, anny, vide supra, vide infra, lásd oda fellyeb, lásd oda aláb volna, mint az Kalaúzza. Ezer kétszáz hátrvan háromszor igazít oda fellyeb, s'-oda aláb: annyra meg tanúlta tapogatni az felit, és az*

B

allyat.

allyat. Efféle Vide supra-val, s'-Vide infra-val ki veszednek?

Kérlek, valaki vagy, ály megít egy kevéssé, és ved eszedbe az Calvinista Prædikátorok tudatlan gondolatlanságot, faytalanságot, és esztelenséget. Tudatlan gondolatlanság az, hogy, *soha szem nem látot oly könyvet kinek az margóian, annyszor volna írva*, Supra & infra, mint

* Edit. Op- az. Kalaúzbán. Mert az Calvinista Bibliában, mellyet penh. Anno Tremelius ki bocsátot Deákúl; sőt * az Molnar Magyar 1612 in octo Bibliájának szélinnis, fokképpen többször vagyon írva, 00.

† Levit. 18
& 20.

Milotai,
szégyenám
ez az szá-
kálnak.

az Supra, Infra, hogy sem az Kalaúzbán. Az Molnar Magyar Bibliájának, csak az Moyses könyveinek Kárjá, nagy könnyen, háromszáz harmincz kétszer számláltam ezeket az szokat, Supra, Infra: Sőt azon Magyar Bibliának, két rövid caputtyanak † az szélín, úgy tetczik, ezt az kétször, Supra, Infra, huszon kilencz szer találtam. Ha azért fokkal többször találtatik az ti Bibliátokban, ez az két szó Supra, Infra: mit mondgyunk az ti tudatlan, és vakmerő batorságtokról, mellyel azt vitattyátok hogy, *szem nem látot könyvet, melynek margóian, az Supra, Infra annyszor volna, mint az Kalaúzbán?*

Feidelem
prædikato-
rahoz illő
dó glossa.

Faytalanság az, hogy ezekből az szókból, Supra, Infra, nem tudom mi csoda, feli, és allya tapogatósról gondolkodást vésznek az Prædikátorok. A ki miben tudós, abban gyános; Es az szűnek tellyés-voltából szól az nyeluis. Kár, hogy az Molnar Bibliájának eleire, vagy vtollyára, nem függesztették ezt az elmelkedést glossa gyanánt, hogy az Ifiak tudnának miről gondolkodni, mikor az Biblia szélín, annyszor láttak az Supra, Infra szokat. Phui szemptelenek! Miért nem, szégyenlitek

az

az Isteni dolgokról-való irastokbannis, szivetek járását elegyíteni?

Esztelenség az, hogy az miért az Kalaúz dicsőreter, és bőcsülletet érdemlene, azzal akariák az Prædikátorok meltatlannátenny. Az igazságnak, oly természeti vagyon, hogy magával mindenűt eggyez. Az hamisság pedig olyan mint az el-ódot sóprú. Annakokáért, az szent Bibliának karéján, igen sokszor, egy könyu, az másakra, egy caput más caputra mutat, az végre, hogy annak szépen egybe szót font igyenessége, és magával eggyező tanítása, világoson ki tessék: Ennek fölörte, eggyk hely, az másiknak értelmére, világosságot adhat: Az mit eggyüt rövideden említ az Iras, azt másút bővebben meg-magyarázhattya. Azért hogy mindenűve ne kel essék bé-irnya mindeneket, és hogy azon egy dolog, sokszor elő ne kerüllyön az írásban, hasznos, és vgyan szűkségefis, hogy eggyk hely, az másakra mutatson. Ezek az okok, mellyekért az Isten könyvében, és az világi tudós emberek irasibannis, igen gyakran, más helyre igazít az könyu szélín-való iegyzés. Ugyan ezen okokból mutat az Kalaúzis sokszor másúvá. Az Calvinista könyvekben, el-hittem, efféle egybe csátlot, és kötözöt írást nem láttak az Prædikátorok, mert mind hitek, s'-mind íráfok olyan, mint az szeltül ide s'-tova hányattatot polyva, mellyet nehéz egybe kötözny. Nem kétlem azért, hogy az elő-hozot két oknak hamissítását meg-olvasván az Prædikátorok, magokis szégyenlery fogiak, hogy ily rosz okokkal akarnak elmúlly az Kalaúz mellől.

B 2

MA

MASODIK RESZE.

AZ CALVINISTA
halgatásnak, Harmadik, és Negye-
dik okáról.

MEGA KARUAN SO-

Harmadik
ok.

kasítany számát az okoknak, azon egy
okot, kettővé csinállyak, és Harmadik
s'-Negyedik okát halgatásoknak az
adgyak. Mert, *haiunk szála fel-borzasz-
tó, gyalázatos szitkozódásokkal, es nehult,*

Negyedik
ok.

*paykoshoz illendő parázna beszédekkel rakua az Kalaúz.
Azért, nem méltó, hogy hozzá nyuljon az Istenfelő ember.*

Más az: *hogy ha valaki öldozny kezdené az Kalaúz csomóit,
szitkait vissza kellene adny. Azért, hogy az szitkozódásoknak
karhozattya ne léledzek valaki, nem érdemel feleletet az
Kalaúz. Ugyanis, hogy nyulhatna Istenfelő ember ahhoz, ho-
lot, csak bolondnak mondanais valaki attyafiát, méltó érette*
Matth. 5. az Gehennának tűzere. Hogy pedig ne láttassanak ezeket
v. 22. csak kardéra mondani, nagy hosszú Laistromot irnak
az Kalaúz szitkairúl.

Nem regen lettek ily szentekké az Calvinista Præ-
dikátorok; Az előt nem iszonyodtak ennyire az mor-
gástul: Kérlek keresztyen olvasó, tekincs-meg az Ka-
Kalaúz fol 255. laúzba, mely iszonyú, rút, gyalázatos szitkokkal ragal-
mazzák az Calvinista Prædikátorok az Lutheristákat,
kiket közönségesen, Vér-szopóknak, Maimoknak,
Szamároknak, Ebeknek, szempteleneknek, Isten tudná
meg

meg mondani, miknek nem neveznek. Az *Tigurina* Kalaúz in
*Confessio*ba is, mellyet az Kalaúz elő-hoz, almelkodásra *Post-siri-*
méltó szörnnyűsegeket szórnak Lutherre. Beza, Calvi- *pro Episto-*
nus, több társaival egyetemben, minémű gyalázatos *la 1. ad Al-*
szitkozódásokkal mocskollyak az Catholicusokat, fel *vinci.*
találod az Kalaúzban. *Kalaúz fol*
311.

De hogy azokra igyenesen meg felellyünk, az mi-
ket elő-hoznak e' két okban. Négy dolgot mondok.

E L E O S Z E O R: Nem tagadom; Az Ka-
laúzban sok rutságok, és ektelenségek vannak. De azo-
kat az Calvinista, és Lutherista Prædikátorok tanítási-
ból, erkölcsökből, és nyomtatua ki-bocsátot könyűök-
ből hozza elő az Kalaúz. Mint meg láthatod az Kalaúz-
ban *Fol. 219. 220.* Szent Pal Apostol, az Romabeliekhez *Rom. 1. v.*
írúan, és egyéb helyeken is az szent irás, szántalan, rút, *26. 27. 29.*
vndok, fertelmes vétkeket ízámlál-elő. De ezekkel
az szent irás, meg nem rutíttatik, hanem az Istentele-
nek gonofsága gyaláztatik. Az Kalaúzis, az szent,
írásnak példáját követuen, meg akaruán mutatni mi-
némű gyűmölcsöt terempefen az hamis tudomány,
vgyan az Luther, és Calvinus követő Prædikátorok írá-
siból, sok sünyhaságot fel-jegyzet, és az eo szavokból kö-
vetkőző ektelenségeket ki-fejezet, mellyek nem az Ka-
laúzt rutíttják, hanem az vj tudományok gyűmölcsöt
rágalmazták.

M A S O D S Z O R. Ugy vészem eszem-
ben, hogy az Calvinista Prædikátorok, nem tuggyak mi-
légyen az vétkes, és tilalmas szitok: mivelhogy min-
den kemény ízót, láttatnak veszedelmes szitoknak tar-
tany; Az Vrunk szavatis (ugy terczik) arra akarják
B 3 vonny,

vonny, hogy egy-általlýába kárhozatot érdemel, valaki felebarattyát bolondnak mongyá, vagy egyéb kemény szóval illeti. Maga az dolog, sokkal külömben vagyon. Moyses az Izraél népét, bolond, és esztelen. népnek monda. *Popule stulte, & insipiens.* Szent Pál, az Galata, v. 6. 28. belieket, és az világi bölcséket, bolondoknak hja. O *insensati Galata, sic stulti estis.* Isaiás az Feyedelmeket. *Isa. 19. v. 11. 13.* Ieremias az egész Sidó népet. *cap. 4. v. 22. cap. 5. v. 21. cap. 50. v. 36. cap. 51. v. 17.* De mit mongyak? Eomaga az kegyes I E S V S, nem, csak az Irastudokat, és Farisæusokat, nevezi bolondoknak. *Matt. 23. v. 16. Luc. 11. v. 40.* de az maga tanítuanyánakis azt mongya. O *Luc. 24. v. 25.* bolondok, és kefedelmes szűűk. Ha az egyéb kemény szókat meg-tekentyűk; Az Proferak és Apostolok, sőt magais Christus Urunk, csúda mely nehéz szókkal illették az gonoszokat. Isaiás az Sidókat, lator, házaság törő, parazna, hazug magunak nevezi. *Va genti peccatrici, semini nequam. Semen adulteri, & fornicariæ, filij scelesti, semen mendax.* Ieremias, az Sidóságot, szemtelen. *Actor. 7. v. 52.* kurvának mondgya, *cap. 2. v. 20. cap. 3. v. 3.* Szent István, az Sidókat, árulóknak, gyilkosoknak. Szent Pál, Elimást, őrdög fiának, *Act. 13. v. 10.* Eonnon maga pedig az mi üduőzítők, menyiszer nevezi az Irastudokat, Farisæusokat, Saducausokat, parazna, lator nemzetségnek? *Matt. 12. v. 39. cap. 16. v. 4. Luc. 11. v. 29.* Másut kígyóknak, és Uipera kígyók fayzásinak. *Matt. 23. v. 33.* Sőt őrdög fiainak mongyá őket lenni. *Ioan. 8. v. 44.* Iúdaist őrdögnek. *Ioan. 6. v. 70.* Heródest, Rókanak. *Luc. 13. v. 32.* az Farisæusokat kép-mutatóknak *Matt. 23. v. 13.* Es az egész szent

szent írás, de leg főképpen az Profétak, telik efféle nehéz szókkal.

Azt kérdem azért az Calvinista kiáltóktul, hogy ha ezeket, vétkes, tilalmas szitkoknak tartják? Vallyon ezekért az nehéz szókért, meltatlannak itiliké az Isten könnyet, hogy valaki hozzá nyullyon? Calvinista Prædikatorok, így vegyének eszetekbe. A ki meg érdemli, azt, ha kemény szókkal illettyük, nem haragból, nem gyűlölségből, nem csak a végre, hogy gyaláztassék, hanem, hogy meg-törődgyek, meg-szégzenüllyön, és meg-iobbullyon, auagy hogy mált gonoszlágával el ne csallyon, egy szoual, *non animo conviciandi, sed ex zelo, & amore: ut duritia feriat, molliatur,* nem kel efféle kemény szókat, vétkes, és tilalmas szitkoknak hinya, hanem auagy méltó, és igaz feddésnek, auagy oruosló, es meg-gyógyító dorgálásnak. Ugyan azont mondhatya tehát ez aránt az Kalauz maga mentsegére, az mit Szent Epiphanius, es Sz. Irenæus. *Si alicubi propter zelum adversus hæreses, & ad avertendos lectores, exacerbati, dixerimus aliquos deceptores, aut circulatores: ignoscite.* *Ipsa enim necessitas adversus certaminis doctrinas, talem sudorem nobis efficit, ut & lectores avertantur, & per contradictionis nostræ vehementiam, libertatem nostram ostendamus.* † *Utilius eos † diligimus, quàm ipsi semetipsos. Quæ enim est à nobis dilectio, salutaris est, austero medicamini similis, absumens improbiorem, & superfluum vulneris carnem.* *Elationem enim illorum, & inflationem evacuat.*

Noha azért az együgyűeket, szilid lélekkel paratcsollja Szent Pál hogy tanítsuk; De mikor az el-talkodot Tanítókról szól, azt haggya, hogy ezeket, kemény

Est contrameliamente rialis.

Epiphanius Præfat. Panary.

Irenæus lib. 3. c. 9.

Gal. 6. v. 1. 2. Timoth. 2. v. 25.

Titum. 1. v. mény szókkal dorgállyuk, *Increpa illos durè*. Eonnon, magais az Szent Lélek, néha Ebeknek nevezi őket, 13. Iudæ v. 22. Philip. 3. v. 2. néha Barmoknak, *Iud. v. 10.* ragadozó farkasoknak, *Matth. 7. v. 15.* Christus kereszti ellenséginek, *Philip. 3. v. 18.* Mit mongyak az szent Atyákról? Hallyad Szent Irenæus Martyrt, mikeppen böcsüllí az hamis tanítókat. † *O pepones, Sophista vituperabiles.* * Polycarpus, *Martioni dicenti sibi, cognoscis nos? respondit. Cognosco te, Sathana primogenitum.* Az Lutheristak pedig, csak ugyan Magyar országban nyomtató könyvekben is, mint böcsüllék az Calvinistakat, kérlek lásd meg az Kalaúzból.

Ez világon nagyobb vétek nincsen, az hamis Tanítók vétkenél; Mert az több vétkekkel, ember csak maga lelkét vesztí-el: ha felebarattyát meg-sérti, csak külső, el-múló, és veszendő dologban sérti-meg, úgy mint, marhaiában, jószágában, böcsülletiben, életében. De az hamis Tanító, sok emberek lelkét viszi magával örök karhozatra. Azért, mint hogy ennél iszonyúbb, és ártalmasabb vétek nincsen, bizony ha az gyilkosságért, lopásért, fertelmességért szabad embert, nem csak kemény szóval illetni, de kemény büntetéssel is ostromozni, sokkal szabadgyab az hamis tanítókat szóval dorgálni.

HARMADSZOR. Az Calvinista Prædikátorokban, az ellenünk dühödő fenéség, úgy el-öltotta az okosságnak szikráját, hogy minden írásokban, tapasztalható hamis költésekkel akariák az Catholikustokat gyűlöltetni. Egy Laistromot írnak az Kalaúz szítkairól, de oly gondolatlanul, oly bolondul, hogy nagyobb

nagyobb részre, abban, nem igazán az Kalaúz szavait, hanem az magok töldalekiával meg-foltozott mondásokat, és így az magok *fiótióját*, szavát, es gondolatryát, írják. Ennek bizonyítására egyéb nem kívántatik, hanem hogy az ember fel-keresse az Kalaúzból azt az Levelet, melynek számát Laistromba jegyzik az Calvinistak, és meg-olvassa az Kalaúz mondását, s' egybevesse az Laistrom szavával, ottan meg-tapasztallja, hogy nagyobb részre, különben találtnak az Kalaúz mondái hogy sem az mint reá-fogják. Avagy ha azon szók vannak az Kalaúzból, de azok, nem az Kalaúz szavai, hanem vagy Luther, vagy egyebek könyveiből hoztatnak-elő. Avagy, ha az Kalaúz saját szavai, oly bizonyos és nyilván-való okai vannak mondásinak, hogy az Calvinistak magok sem tagadhattyák méltó s' illendő voltát.

Lászluk ennihány példáját ezeknek.

Első szítek *Fol. 94. Manichæus, Luther Calvinus, F E L E T.* Minthogy az Kalaúz nyilván meg-mutatta, hogy vallásoknak ennihány czikkelyibe, követik Luther, és Calvinus, Manichæust. Nem ok nélkül mondhatta volna, hogy némely vallásoknak czikkelyibe, Manichæistak Luther és Calvinus. De nem igaz, hogy az Kalaúz *Fol. 94.* Manichæusnak nevezné Luthert, és Calvinust. Hanem ot, az szent Agoston. szavai hozatnak-elő, mellyekkel meg-győzi Manichæust, hogy valaki az Anyaszentegyháznak hitelt nem ad az Szentírás magyarázásában, az Evangeliumnak be-vételében sem adhat hitelt: és így az egész keresztyeni tudományt, bizontalanná kel tenni. Ielentuen

azért az Kalaúz, hogy az szent Agoston bizonyosága, szinte úgy szolgál Luther, és Calvinus ellen, mint szinte Manichæus ellen, az hol szent Agoston Manichæust említi, különbözö, és öregb bőrtükkal, *parenthesisbe*, az Luther, és Calvinus nevét, vitánna írta az Kalaúz; Ezzel jelentuén, hogy az Szent Agoston szavait, csak az neu változtatással, erőssen, és helyessen, Luther, és Calvinus ellen fordíthatni: kit az Calvinisták magok sem tagadhatnak: és az ki meg-olvassa azt az Szent Agoston mondasát, könnyen meg-tapasztallja. Noha azért az Kalaúzba, egy-más-után vagyon az Manichæus, Luther, és Calvinus neve, de nincs egybe foglalva, hanem *parenthesisbe*, különb, és öregb bőrtüvel vagyon írva, az Luther, és Calvinus neve. Annakokaért, ez az három szo, Manichæus, Luther, Calvinus, *copulálva*, egybe foglalva nem léuén, semmi *Enunciatiot*, semmi *Oratiot*, *Sententiát*, nem szerez, és így szitok sem lehet benne.

Masodik szitok, *Fol. 168. Eördögy toyta, és kötötte hamiság az Calvinisták vallása.* F E L E L E T. Nem igaz, hogy ezek az szók az Kalaúzban volnának, azon az helyen. Mert semmiféle vallást nem nevezuén, és nem *specificálván*, csak *in genere*, az ördög toyta és kötötte hamiságról mondgya az Kalaúz, hogy szentsegre nem viszi az embert. Az Calvinista vallásról, emlékezet ot nincsen: hanem az álnak Calvinista Prædikátorok, magoktól irtak az Kalaúz szavaihoz, az Calvinisták vallásának emlékezetit, hogy az emberek az Kalaúznak gyűlölségére indíttatnának az Prædikatori hazugsággal.

Harmadik szitok. *Fol. 177. Pokolbéli ördög volt tanítója,* az

ja, az Calvinisták eleinek. F E L E L E T. Ez sem igaz; mert ot az Kalaúzba nevezet szerent nincs emlékezet az Calvinistákról, hanem csak illyen *Generalis Titulus* vagyon írva. *Az vi-tanítók első mestere az ördög volt.* Láddé, hogy it nevezet szerent, az Calvinistákról, avagy az ő eleikről, nincs emlékezet? Láddé, hogy csak az vi Tanítokról vagyon szó? Ha jámborok volnának az Calvinista Prædikátorok, és az Kalaúzba szitkot akarnának mutatni, szórúl szóra, ígírúl ígíre kellene az szitkozódó mondasít elő hozny. Mert az ki az magagyából gondolt, vagy *consequentiakkal* ki-sorúlt szókat hozza-elő, nem nevezheti ezeket más ember szitkainak. Hogy pedig az Luther és Zuinglius Tanító mestere, az ördög volt, oly nyluán meg mutatta, az magok fiaiát vallásokból az Kalaúz, hogy senki szempitelenség nélkül nem tagadhattya.

Negyedik szitok. *Fol. 189. Luther, az ördöggel hált; és mikor őtet az ördög kísérti, azt mongya neki: Csokold-meg az alsó posámat. Még egy bűnemet el-hattad; Az lomposban szartam volt egyszer.* F E L E L E T. Ugy hozzák ezeket elő az Calvinista Prædikátorok, mint az Kalaúz maga szavait. Az Kalaúz pedig ezeket, Luther szavainak mongya lenni; Igazannis fel-jegyzi, mely könyvének, mellik foliusából írta-ki ezeket az Luther mondasít. Az álnak Prædikátorok nem tagadhatták, hogy ezek Luther mondási, mégis, hogy el-utáltasák az Kalaúzt, ugy hozzák-elő az Luther ocsmányságit, mintha mind ezeket az Kalaúz fogná Lutherre. Ezé az jámborság? Eze az igazság, és szemérmertesség? Uai Prædikátorok, Prædikátorok, ez világi szégyennel

Kalaúz fol.
179. 194.

Logi Alogi
fol. 65.

Vide fol.

189.
Logi Alogi
fol. 70.

immár nem gondoltok, de bizony az Isten meg-szég-
gyenit az igaz ítélő szék előtt benneteket.

Ehez tellyeséggel hasonló czigányság vagyon, az leg-utól helyhezteret szitokban. Az Prädikátorok, Kalaúz szitkanak nevezik, az mit Fol. 422. ír, tudni illik, *csuda hogy tőzeggel, vagy lágytehen irral be-nem mázollyak*

Calvinus az Calvinista Prädikátorokat. Maga, ezeket az Kalaúz Calvinus irasából hozza-elő, ki az Prädikátorok foks rutságit fel-íruán, imigyen szól. *Ego vulgi miror patientiam, quod non eos luto, & stercoribus, mulieres & pueri operiunt.*

Masforis vgyan ezen Laistromban hasonló czigánysággal élnek. A' Kalaúz Fol. 425. Calvinusról ezt írta. *Az maga itileti szerentis, minden erkölcsé az Calvinistáknak vndok rutság. &c.* Ezt, hogy-im gyűlöltéges dolog volna, ha az Kalaúz magátul mondaná, három helyennis hozzák-elő az Prädikátorok, az könyunek elein, vtol-lyan, és közepin. De nagy alnakül el-halgattják, hogy ezt az Kalaúz, csak úgy hozza elő, mint Calvinusnak fajat, tulaidon vallását. Annak okaért, az mely levelét az Kalaúznak emliti az Laistrom, abban Calvinusról

Kalaúz fol 425. ez vagyon írva, az maga itileti szerentis, minden erkölcsök az Calvinistáknak, csupa vndok rutság. &c. De hogy az Prädikátorok, az Calvinus szavát, Kalaúz szitkanak

Vide Kalaúz fol. 202. 357. Logi Alogi Fol. 93. 96. nevezhesék, el-hagyák amaz szókat, *az maga itileti szerentis.* Meg mutatta pedig az Kalaúz bősegefen, hogy Luther, Calvinus, és az több vjtók közönségefen azt tanították, hogy az embernek minden jó cselekedete, havas Afzony ruhájához hasonló vndokság, erre csigázuán nagy hamissán az Isaias mondását.

Hasonlo

Hasonlo czigányság vagyon abbannis; Az Beza szavait Schlusfeldburgius Lutherista Superintendens irasabol hozza elő az Kalaúz Fol. 315. *hogy tisztább az ő latrának al-fele, az Lutheristák szájanál.* Eztis az hamis Prädikátorok, úgy említek, mint ha az Kalaúz szitka, és nem az Beza mosdatlansága volna.

Végezetre, az Varadi Prädikátor, Uyfalvi Imre szavát hozza elő az Kalaúz, Fol. 672. hogy az Debreczeni Superattendens, Antichristus. Eztis Kalaúz szitkának iriák az Prädikátorok.

Otődik szitok. Fol. 194. *Az nagy Urak, vagy el-aprófódtak, vagy el-veszttek, mind magok, mind maradekiok s' mind nemzetségek.* Ezt két helyen hozzák elő az Prädikátorok, és azt iriák, hogy az ő nagy Uraikról írta ezt az Kalaúz. Az veszedelmen pedig, úgy tetczik, az örök károhozatnak veszedelmét értik.

F E L E L E T. Nem igaz, hogy ezek az szók ilyen formán az Kalaúzban találatnának. Nem szól az Kalaúz, *generaliter*, közönségefen az Urakról. Hanem elő-szamlálván azokat az Urakat, kik, vagy minnyáyan, vagy nagyobb részre Catholicusok valanak, de azért, az Mohács hada után, az Püspökségeket erővel el-foglalták. Ugymint Török Balintot, Czibák Imret, Bodo Ferenczet, Petusit Gaspart, Szerecsen Iánost; Priny Petert; így feiezi-bé szavát: *Hány Ur vagyon Magyar Országban azoknak maradeki közzül kik az Püspökségeket el-ragadozták? Vagy meg aprófódtak. &c.* Láddé, hogy nevezet szerént, csak azokról az Püspökségeken kapdosó Urakról szól az Kalaúz? Veszedé eszedbe, hogy nem, az Calvinista nagy Vrakról emlekezik? mert nem csak

C 3

Czibak

Luther, ci-
tatus in Ka-
laúz.
Logi Alogi
Fol. 107.

Czibak Imre, de az többys, nagy részre, az régi igaz Ca-
tholica Religióban hóltak-meg. Nemis az örök kar-
hozatnak veszedelmerül szól az Kalaúz: hanem ez vi-
lági el-veszéfrül. Mert ugyanis ezek kozzúl ki kard miat
s' ki hogy veszet-el. Hogy pedig maradékok, és familia-
jok, avagy nemzetségek, nagyobb részre el-fogyot: kü-
lömben nem tagadhattya senki, hanem ha ezeknek
fiait, leanyt, vagy vnokáit meg-mutattya. Vgy járának
azért ezek az Vrak, mint Luther mongya, hogy járnak,
valakik az Egyhazi jofzágon kapdosnak, tudni illik,
mint az Saskefelyű, mely az Iupiternek áldozot hús-
ban el-ragaduán, az hússal egyűt, tűzetis vin fészke-
ben, mely mind fészket s' - mind fiait, s' - magát meg-
emészte.

Hatodik szitok Fol. 197. Az Isten Evangeliomát paiták-
ban, csűrőkben, és dísznő almokban prädikállyák az Calvinisták.
F E L E L E T. Nem igaz, hogy az Isten Evange-
liomát emlékezetben hozná ot az Kalaúz. Az sem
igaz, hogy az Calvinistákat meg-nevezné. Nem igaz
azis, hogy egy-általlýába dísznő alomba mondaná, hogy
prädikálnak. Hanem azt mongya, hogy, csak nem dísznő
alomban. Nem az Kalaúz szavai azért azok, mellyekben
enny változás vagyon. Az mit pedig az Kalaúz mon-
dot, nem szitok, hanem kézzel tapasztalható merő
igazság, tudni illik, hogy az hol el-hatalmazot az Zuin-
glius kovásza, mint Váradon, az Templomokat, el-
rontuán, csűrben prädikálnak, és csak nem dísznő
alomban. Az ki ebben ketelkedik, tekíncse meg Vára-
don az sok szép szent-egyhazak helyét, és mennyen-
osztan az prädikállo csűrben is, ki veheti ketséget. Is-
mérttem

mérttem oly embert Matyús földén, ki midőn az Calvi-
nista vacsorához akarna járulni, mellyet egy ganéios
udvaron, asztalt emeluén, osztogatot az Prädikátor,
az fel-metelt vacsora kenyeret, egy rakás lágy tehen-
írba ragadá az szél: az Prädikátor nem akaruán mocs-
kolodni, ot hatta az kenyeret. Ezen ugy meg ütközék
ez az jámbor, hogy akkor békét hagyuán az ilyen vacso-
rának, az után meg-isméruén az igazat, vissza-tére az
Ecclesiában.

Hetedik szitok, Fol. 198. Vallások Moslék. F E L E-
L E T. Ki nem fakasztyák, kirül mondotta ezt az Ka-
laúz; De mint hogy az előtte való álmodot szitokban,
az Calvinistákról vala szó, kétségnélkül eztis ugyan azo-
kra vonszák az Prädikátorok. Nem igaz, hogy ezt az
Calvinistákról mondaná az Kalaúz. Mert nincs ot
emlékezet az Calvinistákról, hanem csak Calvinusról
ő-magáról. Az sem igaz, hogy az fel-jegyzet helyen, az
vallaft, nevezet szérént emlitené az Kalaúz. De azért,
azt ne váriák az Prädikátorok, hogy az Calvinus tudo-
mániát, az Catholicus Doctörök bősülletesen emli-
csék: élet kuttyából ki-folyo szép tiszta viznek bizony
soha sem mongyak az Calvinus vallását. Az Kalaúz-
nak ötödik könyvében, bőségesen meg vagyon mu-
tatua, hogy az keresztyen hitnek agazatiba, csak egy
sincsen, mellyet Calvinus fel nem forgatna. Es hogy
egyéb dolgokrol ne szóllyák, hová lehet annal szörnyeb
tudomány, mint mikor el-akaria hitetny, hogy az Isten
taszíttya, és kételeniti embert az gonoszra: Hogy az Isten
authora, szerzője, alkotója az emberek gonozságának?

Verba Cal-
vini habet
Kalaúz fol
Effele 374. 375.

22 MIERT NEM FELELNEK

Eféle tanítások, nem csak moslék nevet érdemlenek, de más képpenn is nagyobb.

Nyolczadik, és kilenczedik szitok. *Fol. 215. Tudományok Eg és Föld dögletető gonofság; Epicurus Disznaihoz illendő dögletes fertelmesség.* Ezt nem csak az Laistromban írtak az Prädikátorok, hanem az előljáro levelbennis, nagy gyűlölfeges *exaggeratiokkal* forgattyak. **F E L L E T.** Nem igaz, hogy ezek az ízők, ilyen formán, az Kalaúzban, volnának. Nem az tudományról, hanem az gonofs, feslet, Istentelen erkölcsökről mongya a Kalaúz, hogy *Eg és föld dögletető gonofságok* Azonképpen. *Epicurus disznaihoz illendő fertelmességnek*, nem az tudományt, hanem azokat az cselekedeteket nevezi, mellyeket, Luther, Calvinus, Bornemisza Peter, és egyebek, az magok rendin valókról, nyomtatot könyvekben világ elejében teriesztettek, és rész szerént, az Kalaúz szörül szóra előis számlál. Olvasd meg keresztyén ember azokat az fesletségeket, mellyeket az Bornemisza könyvéből fel-jegyzet az Kalaúz, és itüld meg, ha szitoké, vagy tisztá igazság az Kalaúz szava.

Tizedik szitok. *Fol. 217. Pápa ganejába turkáló, nyelvcs Prädikátorok.* **F E L L E T.** Senkit nem nevez az Kalaúz; semmi valláson, és tudományon valót nem *specificál.* Az Prädikátorokra is, *universé,* egyaránt, minnyáiokra nem terjeszti szavát. Az kik nyelvekkel szünetlen. az Pápák gyalazattyát forgattyák, azokról szól. Lásza az ki olyan, és az vegye magara; Azért, nincs az Kalaúz szavában nagyobb szitkozódas, mint ha az Lopót, lopónak mondanád.

Tizeneggyedik szitok. *Fol. 219. Az Tanító cfordák futkozás.*

A Z K A L A U Z R A

23

kozás. **F E L L E T.** Nem igaz, hogy ezeket így írná az Kalaúz: Nem említi az Tanítókat, hanem csak imígyen szól. *Illyen ördögi rutságokat beszél, az ő cfordáinak futkározásiról Bornemisza.* Olvasza meg akarki, az miket az Bornemisza írásból elő-hoz az Kalaúz, és ha magais barmok cfordájában illendő rutságoknak nem itüli azokat, bár bűnhödgyek az Kalaúz.

Igazán mondom, szánom, az üdöt, és papirossát vesztegetni, az több gazságoknak rázogatasára. Ezekből künnyü itületet tenni, az többi felőlis. Bizonyossan mondhatom, hogy valaki egybe - veti az Kalaúz szavaival az szitoknak nevezet mondasokat, meg-tapasztallya e' kettőnek egyket. Avagy hogy igaz, és elégséges okát adgya az Kalaúz, mellyért meg érdemlik az reájok sűtöt belyeget azok, az kikről keményben szölot. Avagy hogy az Prädikátorok, nem igazán, hanem változtatua hozzák elő az Kalaúz mondasit.

Az Kalaúz azokról szól, kik neveket el-titkolván, írásokba, (hogy bátrabban szemtelenkedhesse nek,) az ártatlanokra, hamis, és gyalázatos híreket költnek, és ha kezekben kapiákis hamiságokat, nem szégyenlik. Mert az Magyar mondas szerént, az perfeléssel szalánna nem léfzen az kuvaszból. Ezekhez az szókhöz, magok jó-kedvéből, hozzá iriák az Prädikátorok, az szitkok Laistromába, ezeket az szokat, az *Calvinista emberből,* mintha az Kalaúz, közönségesen az Calvinistakat, kuvaszokhoz hasonlitaná.

Vgyan azon neu-nélkül irt könyvekben, ember izollókat; *ördög katonájának* hűja az Kalaúz. Az Prädiká-

D

torok,

Kalaúz fol
232.

Kalaúz fol
235.

Kalaúz fol
241.

Kalaúz fol
219.

torok, ennek az mondásnak eleibe függesztik ez két szót, *Az Calvinista tanítók.*

Másút azt írják, hogy az Kalaúz szavai ezek: *Az Kalaúz fol Calvinisták fitalanok, buják:* maga az Kalaúz nem is említi ott az Calvinistákat, hanem az szent írás szavaiból hozza-elő, hogy az hamis tanítók fitalanok.

Kalaúz fol Ismet. Az Kalaúz írja, hogy az *ál-orczát le-ke-l vonni* 450. *az Satán hiusegére esküt Zopyrusokrul.* Ittis az Kalaúz szavaihoz írják az Prædikátorok az Calvinistákat.

Kalaúz fol Viszontag, az Bábákrul szól egyút az Kalaúz: 508. hozzá írják itt is az Prædikátor nevet, mely az Kalaúzban nincsen.

Kalaúz fol Masút, az *Costa foczekat* említi az Kalaúz: ott is az 641. Prædikátor nevet az Kalaúz szavaihoz toldgyak.

Kalaúz fol Végezetre, ahol az Kalaúz nemelyleket *öz vegy ür-* 420. *gekhez hasonlít.* Ahol *Kaczagásra gondolt* trágárságnak

Kalaúz fol nevez, valami bolond beszédet. Ahol azt írja némely 704. szomszédokrul, hogy *bitrül bitre változnak.* Ahol az tetté-

Kalaúz fol tésképpen-*valo Catholicusokat, fergeseknek* nevezi. És 719. fok egyéb helyekennis, az Prædikátorok, magoktul,

Kalaúz fol hozzá írják az Kalaúz szavaihoz az Calvinisták nevét; 731. mint ha az Kalaúz nevezet szerént az Calvinistákrul írná mindezeket. Maga az fel-jegyzet helyeken, az Calvinistákat nem is említi az Kalaúz. De régi szó amaz: *Consciens ipse sibi, de se putat omnia dici.*

Az több hamisságok között, czegéres az is az mit az Kalaúzra fognak az Prædikátorok, hogy Nyri Bathori Istvánról írja, hogy *Aërius* eretnek vallását követte. Maga ezek az szók az Kalaúzban nincsenek; Hanem, az Kalaúz elő-hozuán Epiphaniusbol, hogy *Aërius* Vasárnap böytölt,

böytölt, szombat előtt való napon (az az Pinteken) evett. *Nyri Bathori* apostata volt; *István* ezt mivelte; Tudgya pedig azt sok jámbor, hogy *ő* szegény, Vasárnap ebéden húst nem et, hanem csak halat; pinteken pedig ebéden, husnál egyebet nem hoztak asztalára.

Ezekből meg tetczik az Prædikátori okosság, eszeség, és szemérmetesség. Többet nem szollok, az keresztyen olvasónak iteltire bízom az dolgot.

N E G Y E D S Z E R és vóltszor, azt mondom, hogy ha kedvem volna hozzá, ebből az egy arcus, és három fertály papirofra nyomtatot Calvinista irasfocskából, melyre most felelek, nagyobb számú szitkokat írhatnék én Laistromba, hogy sem az menyit az egész nagy Kalaúzból fel-vadásztak az Prædikátorok. Vallyon nem szitoké, mikor azt írják, hogy az Kalaúz (vagy inkább, az ki azt írta) *Isten tisztességének káromlója; Isten tiszteletének kissebitője; Az Proféták és Apostolok írásokból álló tiszta igaz, keresztyen vallásnak gyanosá tévője; Az hiuatalos Prædikátori tisztnek mordálloya; Az keresztyén halgatónak, böcsülletes személyének meg fertője; Az ártatlan életnek meg csufolója; Az jó hír neunek meg sebhetője; Az egész keresztyénségnek el-szenvedhetetlen gyálazója.* Nem szitoké, mikor Veresmartit *Pribeknek* nevezik? Mikor azt írják, hogy az fogyaték Magyar Nemzet, az Isten nevéjért, az tiszta igaz vallásért, gyűlölség-alá vetttet; Hogy azon Magyar nemzetség, az aranyalma, jó bekeség szeretetéért gyűlöltetik. Vallyon micfoda, ha nem szitok, mikor azt jelengetik, hogy az Kalaúz az *Isten dicsőségét láb-alá tapodtattya; Az Ecclesiának méltóságát, az keresztyének tisztességét, le-tapodtattya.*

Stephanus de
Nyri Bathori
apostata volt;
István ezt mivelte;
Tudgya pedig azt sok jámbor,
hogy ő szegény,
Vasárnap ebéden húst nem et,
hanem csak halat;
pinteken pedig ebéden,
husnál egyebet nem hoztak
asztalára.
Feste István.
Lib. 34. A. 1605.
ulmuy ex Fami,
ha de Bathori.

podtattyá; Patuaros vadolásokkal jár; Az Kalaúz setettségnek veszedelmes sűrű bokrai között tévelyeg; Régi penyész és iszáku; Mordálló; Puha, lagy dagályos szitkokkal ékesített; Veszőperi vagyon; Fertelmes szitkú. Az Iesuitákról pedig azt felfegetik, hogy azok nem szeretik az békeséget; Nem igaz haza fia; Nem bocsúllik az Urakat; Nem igaz Atyafi szeretők; Megbeszélhetetlen lelki ellenkezésben vannak az Calvinistákhoz; Azoknak az föld színerül való el-törlesekénél egyéb hátra nincsen az Iesuiták értelme szerént. Mind ezek az sok iszonyu szitkos de hamis karomkodások, csak szinte az előjáró Levelébe vannak Calvinista rövid írásnak, noha mindenestülis fertály heján fél árcus papirosra nyomtatott ez elől járó levél. Hát ha mind fel-jegyzető az több részében való morgódásokat? *Perdere si quis in his dignabitur otia curis.* Mégis ezek az nagy szilid szava-járású Prædikátorok, az más szemében keresnek szálkát.

HARMADIK RESZE.

AZ CALVINISTA
halgatásnak Eotodik, és Hato-
dik okairól.

OT EODIK OKAT
halgatásoknak azt adgyak az Prædikátorok; Mert az Kalaúz, Az ő bitek és személyek gyalazására, oly tanúkat hoz-elő, kik nekik itilői: Maga nem lehet senki bíró, és tanú, azon dologba. Ezeket pedig az itilőket megneve-

nevezuén: *Suriust, Cochleust, Reginaldust, Feu-ardentiust* említik, kik minthogy Papista emberek voltak, nem lehetnek Tanúk; Mert az Pápák törvénye izeréntis, az vadolót, nem vészik bizonyságul.

Ez sem ok, hanem tetovázás: mert az említett tudós emberek bizonyságit, az Kalaúz, nem az hit dólgainak erőssítésére, hanem az ő idejekbe történt, és lőt dólgonak fel-jegyzésében szokta elő-hozni, *ad faciendam fidem historicam.* Sohúlt az Kalaúzban nem találtam, hogy az Calvinista vallást, azzal hamístitotta volna, mert *Surius, Cochlaus* ezt hamisnak mondottá. Gyermekeis lattya, hogy ez nem volna elegséges bizonyság. Az Kalaúz egyébünnen nem tudhatta, az ő előtt, vagy ő tölle tavúly lőt dólgoakat, hanem azoknak írásból, kik jelen voltak, kik akkor éltek, kik látták, vagy egyébképpen bizonyos úton tutták az dólgoakat. Efféle meg-lőt dólgoakat, mikor sokan, egyaránt írnak, kívált-képpen; ha *in recenti memoria* lévén az dolog, senki ellene nem mert szóllani, meg győzettetuen az valóság túl, és ha egyéb aránt, szava hihető az kik írták, nem látom miért nem kellene efféle Tanúkat *ad faciendam fidem historicam* elő-hozni. De ha ti oly eízesek vattok Prædikátorok, mongyátok meg, kitől kel tudnunk, és erténünk az Religio változásának kezdetin lőt dólgoakat? Az minemű *Exceptio* nál ti éltek az Catholicusok ellen, azonnal élhetünk mijs, az Calvinisták, és Lutheristák ellen. Azért senkinek semmit ne higgyünk az meg lőt dólgoakról? Ebben az roz kis írásban, az Calvinista Prædikátorok, *Sleidanussal* bizonyitnak az Pápa ellen:

D 3

Miert

In fine rationis terminata.

Miert nem szabad nekünkis, szava hihető emberekkel bizonyítanunk az őt dolgokat?

De más az dolog. Ha szinte az elő-számlált Tanúk szavaira meg nem feleltek volna az Calvinista Prædikátorok, azokon kívül, eleget találhattak az Kalaúzbán az mire felelni kellett volna. Mert az Kalaúz-nak ezere részre sem lehet, az mit ezekkel bizonyít. Hollehet sokszor, nemis azért említi ezeket az Kalaúz, hogy bizonyítsa véllek, hanem azoknak írásra igazítva az keresztyén olvasót, bővebb tanuságnak okáért.

H A T O D I K, és utolsó okát halgatasoknak azt adgyák. *Mert ha meg-felelnének az Kalaúznak, ottan azzal vádoltatnának, hogy minden háborúság indításként az Calvinistákokai.* Es mint ha csigára vonták volna őket úgy esküsznek, szabadnak, *Az Istent, ez világ, és az Angyalok előtt, szentül hívják bizonyosággal, hogy soha ők az ő Urakat, párt útjára nem izgatták.*

Rövid szóval erre azt mondom. **E L E O S Z E O R:** csak fogás ezis: Mert ennek-előtte menyt irtak az Calvinista Prædikátorok, az Catholicusok ellen, szám nélkül való könyvekből meg-tetozik: Ha akkor nem, feltek az háborúság indító nevetül, el-hid, hogy most sem attúl tartnak. Más az, hogy az ki Egyházi tisztinek, s'-hivatallyanak kötelelsége szerént, az ellenkező vallásoknak fogatkozását, úgy meg mutattya, az mint érdemlik, senki azért háborúság szerzőnek nem mondhattya őtet; Sőt eggyeség kívánónak kel ezt tartani, mivel hogy az hitben-való szakadásokat igyekezikrontani, hogy az keresztyéni eggyeség fel-eppüllyön.

Azert, csak egyéb praktikákkal az Calvinista Prædikáto-

dikátorok pártolkodásra, es fejedelmek ellen támadásra ne izgatnak az Urakat, az hit dolgáiról-való írással nem gondolnánk. De ez világ előtt tudva vagy, mit mivel Alvinczy Peter, Calvinista Prædikátor, az Bochkay támadásakor: és az Bochkay halála utánis, mikor fel-kené Homonnay Balintot, hogy az Bochkay helyét meg ne háná hűlni. Főktui Mathe, Calvinista Prædikátor, az Haydukat mint lázzasztá Erdely ellen, az gyermekekis tudgyak. Hogy Bathori Gabort, az Erdeli Fejedelmet meg-ölék, az Váradi Calvinista Prædikátor Decius Istvan, tanacsolta reá azokat az kik fel-sóznak nyavalyást, mint ugyan azok-közzül eggyiknek szájából hallottuk, az kiket reabiztatott az Prædikátor az gyilkosságra. Ez őszel támadot háboru előtt, Betlem Gabor eleibe, szinte Telegdig futamodék Alvinczy Peter, midőn it-kin immar mindeneket el-végezet volna az pártos csínkosival, es sok Istenedésével s'-biztatásával, Magyar Országra hozá az Fejedelmet. Mikor Groff Turn Becs mellett vala, az Ersek-Ujvari Calvinista Superattendens futá és forralá az háborut, melyet Országunkban látunk. Meg nem nevezem ki volt, de sok fő emberrel meg bizonyítottam, hogy egy felföldi Calvinista fő ember, nagy erős hitre mondotta, hogy ő az Prædikátoroknak Prædikálásából vette észébe hogy háborúság léfzen sokkal előb, hogy sem az Erdeli Fejedeleme ki-indult volna Erdelyből: es mihent az Prædikátorul haza ment, ottan meg hatta az szolgainak, hogy több Zabot adgyanak Lovainak, mert bizonyossan, hadban kellettik menny. Efféle dolgokért, méltán, es igazan panaszkodunk

az Prädikátorok ellen, hogy minden zuzavarnak, pártolkodásnak, es eszveszésnek ők az okai.

M A S O D S Z O R, azt igazán mondhatjuk, hogy ez az Calvinista könyvecske, melyet Erdelyből Magyar Országban terjesztettek, nem egyéb volt, hanem az követköző tamadásnak, harfogó trombitája, avagy fel-lobbantó faklyája. Mind az írásocskának elején, mind végén, es közepin, nagy hamis, es magoktól költöt, de fölötté gyűlölséges dolgokat fognak az Prädikátorok, az Catholicusokra, csak azért, hogy az ő követőjüket meg-bekélhetetlen gyűlölségre indicsák ellenünk. Mire néznek vallyon, midőn az

† Lásd az Kalaúzra fogiák, mintha azt mondaná, hogy † az Calvinisták élete örök halálra, kárhozatra, méltó látorság. * Tudományok fejtése.
* Lásd az Az Calvinista nagy Urak mind el-vesztek. Ezeket es több nyolczadik fejtése.
† Lásd az Az Iesuitakról azt írják, hogy az Iesuitak éjeli és nappali gondolatjoknak, igyekezeteknek, tanácskozásoknak, fő vége, az ötödik fejtése.
In praefatione. Calvinistáknak az föld színéről való el-törölések. Es hogy ők, ki-beszélhetetlen lelki ellenkezésből vannak a Calvinistákhoz. Mind ezek, és az negyedik okra való feleletben, elő-hozot mérges beszédek, nem egyébbre néznek, hanem hogy az Catholicusok, és Calvinisták között, hitelles bizodalom ne lehessen, hanem az gyanúság, idegenség, gyűlölség geriedezen, kikből kunyü, az eszveszésnek es zuzavarnak tamadasa.

De ez most maradgyon ebben. El-hittem, hogy az Istenfelő értelmes olvasó, eszébe veheti ezekből, mely mód-

módnélkül-való okokkal akarnak az Kalaúz mellől el-mulni, és azt gyűlölségben hozni, az Prädikátorok. Maga bizony nem ezek, hanem sokkal különbek az igaz okai, melyekért a felelethez né kezdenek. Első oka az lehet, Mert lehetetlen, hogy vagy Luthert, vagy Calvinust, vagy az Augustai, és Helveciai confessiot megmenthesék, az sok temérdek hamis, ellenkező, és nyilván helytelen mondásoknak gyalazattyátul, melyeket az Kalaúz ezeknek saját mondásiból bőségesen elő-számlál. Azért, avagy ezek mellől halgatással kellene el-mulni, avagy ugyan nyílván meg-kellene vallani, hogy sokszor, rútul meg-esetek, és egyebeket is veremre vezettek az Confessiók, és az vi hitek Patriarchai.

Ezzel pedig, mely bizontalanná tétesék az vi tudományok dolga, elégségesen meg-mutatta az Kalaúz. Második oka az lehet, mert oly czikkelyi vannak az Calvinista vallásnak, melyeket nem örömeft teriesztettek az Prädikátorok mindenek eleibe, félvén, hogy az köcség el-ne idegenedgyek ezeknek halhatatlan. nagy szörnyűségek, melyeket az Kalaúz rend szerént elő-számlál. Harmadik oka az lehet, mert az igazság ellen, noha tusakodhatik, de győzödelmet nem vehet az emberi elmelkedés. Latuán azért az Calvinista, Prädikátorok, hogy az Kalaúz, győzhetetlen bizony-

ságokkal meg mutatta az idegen vallásoknak hamiságát, és az Papišta hitnek tekkeltetés igazságát, jobbnak alították, ha az eszten ellen nem rugodoznak; Attul tartnak, hogy ha csak valami kakombákomot mondanak az Kalaúz ellen, nagyob czégért emelnek tudományok gyalázására. Aztis tudgyak, hogy az kik még eddig az

E

Kalaúz.

Kalaúz fol
283.Lásd ötö-
dik köny-
vet az Ka-
laúznak.

Erdélyi.

Kalaúzban kapranak, szégyent hoztak fejekre; Azért nem hertelenkednek, hanem csak azon mesterkednek, hogy az Kalaúzt meg gyűlöltessék akar minemű költőt mesterséggelis, látván, és értván, hogy az Kalaútból könnyen meg ismérhetik az emberek, az igazságot és az hamisságot. Ezek, és többféle okai lehetnek, melyekért nem akarnak bailodni az Kalaúzzal, az Atyafiak. Kiket hogy az Ur Isten meg világosítsa, és mind ez világot igaz eggyeségre hozzon, alázatos szí-
vel kérem ő szent felségét.

A M E N.

V T A

V T A - V E S Z T E T V T.

mutatonak, útra vezetése.

Itinera-
rium.

Ez irafocskának rendi.

Habez in fine
Kalaúz impressum.

OK ROSZ IRA-
fit, és eszevesztet pappiros mocskolást olvastam az vi Tanítóknak, de nem emlitem, hogy gazzab szelelséget látram volna, mint minap egy Magyar könyvecskében. Az ki írta ez nyálaskodást, sok helyen jelenti magát Pradikátornak, de nem akarta, hogy nevét tuggyuk. Írását *Itinerarium*nak nevezi: Magyarázván mit jegyezzen az *Itinerarium*, az az (úgy mond) *nevezetes vetekedés*. Mely magyarázattal, jelenti, hogy az maga könyvének első szavát, és fel-függesztet *Titulus*sát sem érti. Mert bár csak az Molnar *Vocabularium*ában tekintet volna, meg-tanulta volna, hogy az *Itinerarium*, nem *nevezetes vetekedés*t, hanem vton járának meg írását jegyzi. Az egész könybe pedig, semmi rendet, és *methodust* nem tart: részekre és *Caputokra* nem osztja befzédét: tétováz mindenben, egybe szűr zavar mindeneket, és mint az Maiom, noha emberi hasonlatosságot követ, de ugyan

ki-tetczik hogy ő Majom, úgy ezis, az Alvincihez irt levelek formáját akarván követni, majmoskodását czégrezi.

Czéllya irásának az, hogy el-roncsa, és erőtlenné tegye, az mit ez előtt tizen négy esztendővel, Magyar István ellen, meg bizonyított vala Pazmany Peter, tudni illik, hogy az Lutherista, es Calvinista vallás vi, és csak minap támadot.

Noha pedig, semmi finsz ebben, az Vt-vesztető *Itinerarius*ba, mely derék feleletet érdemlene, mind az által, nagyon *solicitálly* az *Itinerarius*, hogy az felelettel ne kétsünk. Azért hogy kérése heába ne legyen, Istennel segítségül híván, rövideden meg-felelek, ilyen kérek alatt. Először, hogy azon dolognak gyakor elő-hozásával, nem akarván senkit fárasztani, az-hol szükséges lézen, bőveb tanuságnak okáért, az Kalaúzra igazítok. Másodszor, hogy mosdatlan szitkait, csúfos tragarfagit, szeles cselcsapásit az *Itinerarius*nak, magán hagyom, és ezekkel nem mocskolódok. Nem csak az Iesuiták, de az egész Egyházi rend ellen, csuda mely epésen morog, s-káromkodik az *Itinerarius*. Vgy tetczik, az ő feléit, gericsztetni akarta arra az üldözetre, mellyet most szenvednek az Egyházi emberek. De igyünket Istenre bizuán, és egy Hazudcz-al ezeket mind meg feyтуén, csak ahoz szollok az mi illeti az tudományt, és vallást.

Azért irásomat, három részre osztom, **E L S E O B E N**, meg-vizsgálom, ha Lutherista volté, vagy Calvinista az, ki az *Itinerarius*st irta. **M A S O D S Z O R**, meg-mutatom, hogy méltán mondatik Vinnak az Luther es Calvinus vallása **H A R M A D S Z O R**,

S Z O R, igen rövideden syollok azokról, az mikel terheli az *Itinerarius* az Romai Ecclesiát.

E L S E O R E S Z E.

L V T H E R I S T A E,
vagy Calvinista az *Itinerarius*.

E H E Z I T I L E T E T
tenni felölle, mi-járatbéli legyen az *Itinerarius*: Augusztából jöjőne, vagy Helveciából? Hogy, sem Luthert, sem Calvinust nem követi szüvel, hanem csak szájal, ilyen jelenségit adgya.

Először: Az Lutherista, es Calvinista nevet, enni-hányszor, gyalázatos néunek mongya. Kiből meg tetczik, hogy Luthert és Calvinust, vagy személyekben, vagy Tanításokban, vagy mind az kettőben, gyalázatosnak tartya: Mert ha valamellyekben gyalázatosság nem volna, miért kellene gyalázatosnak lenni, ha azok az kik az Luther es Calvinus tudományt követik, Lutheristáknak es Calvinistáknak neveztetnek?

Másodszor. Az *Itinerarius*, Luthernek és Calvinusnak, az Hitrül való tanításba, csak annyi hitelt, és bőcsülletet ad, mint Mahometnek, sőt mint az Pokolbéli ördögnek. Mert, az mely nevet az előtt gyalázatosnak mondott vala, az után magára vészti. Nem bánnyuk vgy-mond, hogy Lutheristáknak, és Calvinistáknak neveznek bennünket: Mi móddal akarta pedig viselni ezeket az neveket,

ket, így magyarázza: ezzel az meg-határozással, tudni illik, az menyiben azoknak az jámbor Doctoroknak, irás szerent-való értelmét javallyuk. Azt hiszem, hogy az *Itinerarius*, Mahometnek, sőt az Eordögnekis bé-veízi szavát, az menyiben javallya ezeknek irás-szerent-való értelmeket. Annak okáért, ha az *Itinerarius* azért nevezi magát Lutheristának, vagy Calvinistának, mert ezeknek irás-szerent-való értelmeket javallya, ugyan ezen okból, Mahometistának, és Eordögistánakis híhattya magát, mert azt hiszem, hogy Mahometnek, sőt az Eordögnekis irás-szerent való értelmét, meg nem veti.

Harmadszor, Az *Itinerarius*, Calvinust és Luthert, rút gyalazatokkal, szinte az földhöz veri. Azt írja Calvinusról, hogy, Az *Institutioban*, egyebeknek közönséges értelmét szerent mond némelyeket, keresztyeni szeretetből. Erre Calvin. lib (ugymond) egy példát hozok elő. Az mennyei bodogságban-való garadicsokról, az *Institutioba*, követi az közönséges értelmet: nem azért mintha javallaná, és az volna nekisáját értelme, hanem, hogy az ő idejébéli némely tudós emberekkel, ne láttatnek össze kapni. Mely felől való értelmet, az után, Nihil in cō- niluansággal meg magyarázta in Caput 12. Danielis. Ved mento cap. 12. Danielis reperi tale. Magyarázta ez annyit téfzen, hogy Calvinus, az Isteni tudományról írván, sokszor nem mongya-ki igazán az mit javall, hanem, baratságért el-titkollya hitit, és azt írja, az mit maga sem tart igaznak. Vide Ka- Nem szollok most arról, hogy egyéb dologbannis, de laur folio leg-főképpen az Hit dolgaiba, senkinek nem szabad 226. hazudni: Azt sem hozom elő, hogy még az Apostolok irasinakis böcsüllete, és meltosága fel-forgattatnék, ha Vide Ka- csak egy dologban hazugfagot irtak volna. Csak azt laur folio 308. 451. 551 mondom,

mondom, hogy ha én Calvinista volnék, és ezt az *Itinerarius* mondását olvasnám, magamba szálván, így gondolkodnám. Im értem hogy Calvinus baratságért, lelki isméreti ellen, olyakat irt és mondot, mellyeket maga sem hit. Azért, mint tuggyak itilletet tennyi felölle, mit mond gyomorbúl, és mit hazud baratságért? Talám szinte azt hazudgya baratságért, az mit én igen igaznak alitok? Továbbá, ki tudgya, talám az Calvinista Pradikátorokis, az Calvinus hajójában eveznek, és gyakran baratságért aztis hazudgyák, az mit nem hisznek? Vallyon mivel tudósok, mivel tiszták s' jób lelki isméretük ezek Calvinusnal? *Non est discipulus supra Magistrum*: alma nem esik mesze fájátul. Ha meg tanúlták Calvinistul az ő Tanítuáni, hogy néha, az meg-ismert igazság ellen, baratságért, mást taníthatni, mint tehesek én abba választást, mikor hazudnak baratságért az Pradikátorok, hogy valakit meg ne bántsanak, és mikor mondanak igazat? Hallyad kérlek, mint szól Calvinus azon az helyen, ahol az *Itinerarius* szava-kent, itileti ellen, baratságért beszél. *Quod scriptura docet, ab omni controversia exemptum apud nos esse debet. Nempe, sicut varie* Calvin. lib 3. cap. 25. n. 10. *Deus sua dona sanctis in hoc mundo distribuens, eos inaequaliter irradiat, ita, non fore aequalem gloriae modum in caelis, ubi dona sua coronabit Deus.* Latodé hogy szent Irás tanítasának, vetekedés kiüül vetteter bizonyos dolognak mondgya, hogy az mennyei bodogságban inaequalitas vagyon. Ezt pedig, abban az könyuben írja, melyről az *Itinerarius* azt Vallya, hogy Calvinus az maga *Confessióját libris Institutionum* igazán meg jegyzette. Miert mondgya, tehát az *Itinerarius*, hogy ezt Calvinus nem javallotta?

Luthert

Luthert hasonló-képpen. böcsüllí az *Itinerarius*, midőn azt írja, hogy ő, némely dolgokat, *haborodot elmével*, emberi indulatoknak gyarloságátúl viseltetűen, kivált-
 379. képpen Disputálás-szerént, tanítot: és effeléket, csak *citalni* és elő-hozni sem akaria az *Itinerarius*. Ertem hon jár sz: Az mi néked nem tetszik, Luther azt mind háborodot elmével írta. Csak akkor vólte szén, mikor az te szájad ízi szerént szólott. Mond meg hajámbor vagy, miből ísmériük meg, mikor irt háborodot elmével, vagy csendes okossággal? Mivelhogy azért így le-csöpüllí az *Itinerarius* mind az két Patriarchat, azt itilhetem felőlle, hogy sem az Lutheristafag, sem az Calvinistafag nem fért fogára.

Negyedszer. Ha Lutherista, vagy Calvinista vólna, az *Itinerarius*, nem alitom, hogy egy akolban rekesztené egyenlő-képpen az Lutheristákat, és Calvinistákat, az az, nem javallaná, sem nem óltatmazna egy aránt mind az két vallást. Mert világelőt nylyan vagyon, hogy ez az két vállás, sokban ellenkezik egymással. Az *Itinerarius* pedig, egy-arant igaznak mondgya mind az kettőt. Az könyünk *Titulusában*, egy aránt Evangelicusoknak nevezi az Lutheristákat és Calvinistákat. Az utannis, † nem egy helyen, mind az Lutheristákról, s' mind az Calvinistákról, azt mongya, hogy igazan tanítanak. Bezzeg Bartfan, Severinus Sculteti, Cassan, Graverus † *Itiner. fol* 145. 66. Albert külömben beszéllenek, mint az Kalaúzbba meg láthatod.
 Kalaúz fol 421. 254.

Ezekből az jelenségekből, én azt itilem az *Itinerarius* felől, hogy noha az Catholica igazságnak ostromlásába eggyez az Calvinistákkal, és Lutheristákkal: Noha külö-képpen

Vent. 4. folia 4. ultra.

ső-képpen, valamellyeknek rarfágához adgya magát, de valoba és vólta-képpen két szék között földön marad, és arra az állapatra jutot, melyre kel jutni minden okos embernek, mihent az régi, igaz, Catholica Ecclesiától el-szakad, és az melyre írja † Luther s' Calvinus, hogy † *Vide Ka-* az ő követői jutottanak, tudni illik, hogy *semmit sem* laúz folio hiszen, vagy csak azt hiszi az mi néki tetszik, és senkivel 104. 252. ez világon hitiben és vallásában nem eggyez. Illyen emberrel kell viaskodnunk.

MASODIK RESZE.

M E L T A N M O N D A-
 tik vinak, az Luther, és Calvi-
 nus vallása.

§. 1. Mint bizonyittatot Magyari ellen,
 az mostani vallásoknak visága.

A G Y A R I I S T V A N
 Vbiquista Prædikátor, az Ország rom-
 lása okairól iruán, erőssen vitattya, hogy
 az ő vallások nem vi. Erre meg-felelt
 Pazmany Peter 1603. esztendőben,
 es az többi között, két bizonyossággal meg-mutatta, hogy
 igazán mondatik az Lutherista és Calvinista tudomány
 vinak, mivelhogy az Apostolok idejétől fogva, soha egy
 ember nem találtatot, az ki Lutherrel, vagy Calvinussal
 F eggye-

gentia 4. folia debens pini legi, quam pinores habet ex nomine Compositio.

eggyeztet-vólna azokban az Articulusokban, mellyekben ezek mi töllünk különböznek.

E L S E O bizonyság illyen vala. Ha nem vi az ő vallások, Tehát Luther, és Calvinus előtt, Tanítóknak kellett lenni, kik azt az vallást hirdették: mivelhogy az Sz Pal mondása szerént, az igaz Hitnek, Tanítók-alta kel hirdettetni. Halgatóknak is kellett lenni, kik az Tanítók oktatását vették, és követték. Gyölekőző helynek is kellett lenni melyben az Isten igéje hirdettetet, és az Sacramentumok szolgáltattak. Nem nevezhetnek pedig, az Atyafiak, csak egy Tanítót, vagy egy Tanítványt, az ki az ő fantasiájokat Luther előtt hirdette vólna: nem mutathatnak egy várašt, egy falut, egy Templomot, melyben gyölekőzettek lőt-volna. Tehát, csak álmodt hűvelyeznek, mikor vallásokat régivé akarják tenni.

Az bizonyáságnak Második részét, *longa Inductione*, azoknak elő-szamlalasával bizonyittatott vala, kiket az régiek között magok partyára akarnak vonni az Atyafiak, meg-mutatván, hogy azok között egy sincs az ki Lutherrel vagy Calvinussal, azokban az Articulusokban eggyezne, mellyekben ezek el-szakadtak az Romai Ecclesiától. *Illyricus Flaccus*, 1556. éíztendő raiban, egy könyvet írt, *Catalogum testium veritatis*. Ezt az Catalogust 1608. éíztendőben, *Simon Goulartius*, húsz könyvre osztá, es nagy *Appendixel* fel-fuá. *Ioannes Volphius* nagy könyvet írt *Lectionum Memorabilium Centurias sedecim*. Ezek csak abban mesterkedtek, hogy az régi nagy údókben, Lutheristákat, és Calvinistákat talállyanak. De mind Magyar ellen, s'-mind az Kalauzban, meg-mutattatott, hogy egy sincs azok között az kiket emle-

emlegetnek, kit méltán magok mellé vonhassának, ez három okért. Első, mert az kiket emlegetnek, azok között sokan, csak az ő idejekben elő Egyházi emberek életét, erkölcsét, pompáját, kevelységet ragalmazták *Contra Ma* az Romai Ecclesiának hitit, és tanítását javallottak, és *gyari folio* ennek engedelmeségében, szakadás nélkül éltek *21. & 71.* s'-meg hóltak: Sőt, sokan ezek között Püspökök, Papok, szerzetes Barátok voltak. Második, mert noha azok között némelleyek, egy, két, vagy három dologban, az *ibidem fol.* Romai Ecclesia ellen tusakodtak, de fel-jegyzik az régiek, minémű czikkelyben vólt az viszátkodás: az több dolgokban, az Romai Ecclesiával, egy értelemben voltak. Hogy pedig valakit Lutheristának, vagy Calvinistának nevezhesünk, nem elég, egy, két, vagy három czikkelyben-való eggyezés, mivel ha ez elég-vólna, mind *Sid* dot, Tatárt, Törököt Arianust, Viszakeresztelőt, Liber-*tinust*, Atheust, Lutheristának, és Calvinistaknak mondhatnánk, holot ezek is, nem egy, vagy két dologban, hanem sokban eggyeznek, az Luther és Calvinus vallásával. Harmadik, mert tudni-való, hogy mind Lutheristák, s'-mind Calvinisták elei, nem lehetnek ugyan azok, mivel az Lutheristák, és Calvinisták egy-mással ellenkezuén, szántalan dologban viszátkonfsznak. Tehát az kik az Lutheristáknak régi Pásztori, és Tanítói vóltanak, azok nem lehetnek az Calvinisták Pásztori, és Tanítói. Azokat pedig az regieket, kiket az Atyafiak emlegetnek, szinte úgy maga elei közze szamlállyá *Illyricus* mint *Volphius*, *Hunnius* mint *Moriayus*: Sőt *David Ferencz*, *Muncerus* és egyebek, szinte oly színesen magok eleinek mondhattyak ezeket,

ezeket, mint az Lutheristák. Vgyanis, csak azért, hogy valaki az Pápát szidta es gyalázta, az Mifer, az Indulgentiakat, meg vetette, miért kel inkább Lutheristák, hogy sem, Arianisták, vagy Mahometisták eleinek mondani?

Magyari
ellen fol. 9.

M A S O D I K bizonyság, ilyen vala. Az ellenköző Atyafiak, nem egébert vitattyák, hogy az igaz Anyaszentegyház lé-nyomattathatik, el-rey tethetik, láthatatlanná tétethetik, és hogy az régi Paterekis minnyáian, el-tévelyedtek, hanem, csak azért, mert magok látták, hogy az mely Ecclesia, és az mely Tanítók Luther előtt voltanak, azok ő tollók különböztek, sőt véllek ellenkeztek. Azért, hogy minden tévelygéseknek egy barlangot csinállyanak, melybe egyaránt, mind Luther, Calvinus, David Ferentz, Muncerus lappanghassanak, azt vitattyák, hogy az Ecclesia Luther előtt láthatatlan volt, az Antichristus előtt az pusztaiban bűt volt. De meg nem magyarázzak, mely nap, vagy mely esztendőben. bűt-él az Ecclesia? az Késmárk havasán buidóklotte, vagy Kalotászegbe? ki volt annak neve az kitől úgy meg-jedet volt? miért kellett ennyi ideig lappangani? és mint tudhaslunk, ha ez az buikáló nyái Lutherista, Calvinista, Davidista, Muncerista, Libertinista, Atheista madár volte?

Bővén és külömb szóval, de ezen ertelemmel irt vala Magyari ellen, Pazmány Peter. Ezek közzül, némellyekre, mond valamit *Itinerarius*, némellyekre semmit sem. De minek előtte feleletit meg rostállyuk, ennihány hiuságít lásluk.

§. II.

§. II. Az *Itinerarius*nak, ennihány hiusági.

Nagy részre le-kellene írnom az *Itinerarius*t, ha minden hiuságít, és hazugságít, Laistromba akarnám írnya. De mi haszna ezen üdöt mulatni? Peldájul ennihányat fel-jegyzek.

Nem igazán iria az *Itinerarius* hogy mi Catholicusok, nem meriük bizonyos formájú argumentomba elő-állatni bizonyságinkat. Mert, hogy egyéb könyvekről neszöllyak, az Kaláúzbán, inkább minden bizonyságok, az vitok ellen *Syllogistica* formában állanak. *Itiner. folio 13. 17.*

Az sem igaz, hogy az mely *Dilemma*t az *Itinerarius* formált, abban légyen veleje az Pazmany Peter bizonyságának. Csak jelenfégé finsz annak az rosz *Dilemma*nak az Magyari ellen való írásban. Hanem az *Itinerarius*, mint valami játékos, alakot csinál magának, és azzal jadczik. Azon pedig nem mulatok, hogy azt az *Dilemma*t, az *Dialecticusok* *Regulai* szerént, semmire kellőnek mutassam, mert ezt az gyermekis eszében veheti. *Itiner. folio 14.*

Hamisság az is, hogy az Luther és Calvinus tudomannyának viságát, azzal bizonyittjuk, mert az *Iesuitak* ezt, világ hallására, bátran kiáltják. Es hogy Pazmány Peternek, első *propositioja*, melyet az *Dialecticusok* Majornak neveznek, emez. Valamely tudományt az *Iesuiták*, világ hallására vinak kiáltnak, vi tudomány az. Ha ezt az Pazmany Peter írásában valahol fel-talállyá az *Itinerarius*, ment légyen az hazugságtól. Azért, csak maimoskodás, valamit *Itiner. folio 19. 20.*

mit az magátúl csinált rosz bizonyoságnak feytegetésében nyálaskodik az *Itinerarius*.

Itiner. folio

21.

Azis hamiság, hogy valaha Pazmany Peter ilyen *sylogismust* csinált volna: *Valamely tudomány, csak 1517. esztendőben kezdetet, vi tudomány az. Az Luther és Calvinus tudománya, akkor kezdetet. Ergo &c.* Irta azt Pazmany

Cont. Ma-

gyar. fol. 8.

Peter, hogy ezer öt száz tizen het esztendeig, soha egy ember nem volt olyan Vallásban, mint az Luther és Calvinus követői. De hogy az Luther és Calvinus tudománya akkor kezdetet, azt soha sem mondotta. Mert az Calvinus tudománya, sokkal az vtán csirázot: Sőt az Lutherista-

Vide Ka-

laúz Logi

Alogi fol. 71

vallásnak is akkor csak igen vékony sengéje volt, éppen ki-nem költ volt, holot az vtán sok esztendőig, Milet mondott, csuklyat viselt magais Luther.

Itiner. folio

32.

Hazugság azis, hogy Pazmany Peter, Magyarai ellen, fol. 16. meg-vallja, hogy az Paterek, voltak némely írások szerént, azon az valláson (Lutherén, Calvinusén) de efféle írások az Patereknek, igen homályosok. Ebbe semmi sincs: mert az mely helyt fel-jegyez az *Itinerarius*, ot ezt írja Pazmany Peter. Az régi szent Atyák felől, bizuást mondom, soha senki közzüllök nem volt, ki Lutherrel vagy Calvinussal egyet értet volna, azokban az dolgokba, melyekben ezek, tollunk el-szakadtak. &c. Nem mondom hogy az szent Atyáknak némely homályos mondásit, magok oltalmára, elő nem kozzák; Mert miképpen, még az Christus tagadok is, az szent írást hozzák oltalmokra, és annak valamely homályos mondasával, mint egy hályoggal akarják az emberek szemét bekötni, noha ez, niluán ellenkezik velük: azonképpen ezek is, az szent Atyáknak, némely homályos mondásit, elő-hozhatták. &c. Itilyle-meg akárki, ha ezekkel az szókkal, meg-valljaé

Paz-

Pazmany Peter, hogy az Paterek, némely írásokban, az Luther és Calvinus valláson voltanak.

Hazugság azis, hogy az Papisták el-lopták az Tiz parancsolatból, az Második parancsolatot, mely az faragot képeket tiltja, és csak kilencz parancsolattyok vagyon az Papistáknak.

Itiner folio

269.

Azert, az *Itinerarius*, Iesuita szamarságnak nevezi, hogy az Paraznaságnak tilalmár, hatodik parancsolatnak tartják. Mi az Tiz parancsolatból, semmit ki-nem hagyunk: Eppen valamint az szent könyvekben talál-

Itiner. folio

275.

lyuk, úgy hiszük és tartjuk. Hanem az dolog ebbe vagyon. Az szent iras, előnkben adgya az Tiz parancsolatot, de, számra nem osztja, fel-nem jegyzi mellyk legyen az Második, vagy Harmadik parancsolat, az az,

Exod. 20. v

16.

Deut. 6. v.

6.

meg nem mongya, hol vegeződgyék az első parancsolat, és hol kezdésék az második, mert ha ezt meg jelenené, semmi külömbözes nem, volna az dologba. Azért noha minnyai az Tiz parancsolatot, minden igejével, es bőrtüjével helyen hagyjuk s' tanittjuk, de mint kellesek számra osztani az Tiz parancsolatot, külömbözes vagyon az tudósok között. Az Sídok, úgy mint Iosephus, Philo, sőt az keresztyének közzüllis némellyek, az második parancsolatot, az képek csinalásának, és tiszteletinek tilalmán kezdik, és az Tizedik parancsolatban foglalják az fele-barátunk feleségének gonosz kivanságot.

Más felől, Clemens Alexandrinus 6. Stromt. Sz. Agoston *Quaest. 7. in Exod. Epistolium* Corne 119. cap. 11. Sz. Hieronymus in *Psal. 32.* és közönségesen az hivek, az faragot képekről adot parancsolatot, az első parancsolat czikkelyének tartják; kilenczedik parancsolatnak, az fele-barátunk feleségéről való tilalmat

Vide Corne

lium Corne

lij.

Deut. 6. v.

7.

szam-

izamlállyak. De akár egyik, s' akár másik módon, osztásék számra az Decalogus, azzal meg nem lopatattik az Tíz parancsolat, sem az szent irás meg nem sértezik.

Ehez hasonló hazugság azis, hogy az Papisták tanítása szerént, *nem jó a' szent Írást Deák nyelven kívülről, semmi nyelvre fordítani; nem is kel-engedni, hogy az Egyházirend kívülről, egyéb emberek olvasásuk az Isten könyvét. Es hogy az kőf-ség közül, az ki tudakozik az hit dologjáról, atok-alá vetik az Papisták. Ezek mind igen. temérdek hamisságok. Mert az Romai Ecclesia, senkit el nem tilt az Bibliának igazan fordításáról, és keresztyéni jozansággal való olvasásáról. Mely dologról, nem szükség hogy az Kaláuznak tanítását it le-irjam, az kinek kedue tartya, bőveb tanuságot vehet abból. Azis csak hasonló hiúság, az mit másút fecseg. Vennék-el csak az Vraságot az mostani Püspököktől, s' adnák az Evangelicusoknak, nem találnék csak eggis közüllők, az ki örömezt Calvinistává, vagy Lutheristává nem lenne. Aztis ez után veti, hogy az Bellarminus irásból észében vette, hogy Bellarminus csak csufollja az Papistaságot. El-hittedé ugymond hogy Bellarminus tudos ember lévén, olyan ostobájúl, és mosdatlanúl szólna affelől az Ecclesia-felől, melyet igaznak hinné. Vallyon ganéinak, hai-hulladéknak, és gonosz nedueségeknak neveznéjée? Hit, Reménség, és minden belső jó-indulat nélkül valónak mondaná az ő-benne vitézkedőket? Ez csak csélcsepás. Vgy tetczik ebben az Betlen Gabor haboruj-ban, mind Ersekeknek, Püspüköknek, Papoknak jofzágát el-foglaltatok. Vgy tetczik ennihányat megis ölterek az Papokban, hogy-im az Calvinista Pradikátorokhoz nem*

Itiner. folio

97.

Itiner. folio

383.

Kaláuz fol

453. 300.

Ec.

Itiner. folio

286.

Ibid.

Itiner. folio

287.

nem akartak búcsúra menni. De, hála Istennek, egy Püspök, vagy Pap sem lőt Lutherista vagy Calvinista. Az hamis Pradikátorok, mivelhogy csak ez világi alkolmatoságot asittyák, másokat magokról itilnek. Tá-vúly legyen, hogy mi Istennek ez világi jókért szolgállyunk. Az Isten országát kereszük; ha az vr Isten, igireti szerént *adiicit cetera*, az külső alkolmatoságot is hozzáadgya; diczirtessék az ő szent neve: ha el-vészi jofzágunkat, azért is legyen áldot az ő szent neve, csak lelkünkert meg-tarcsa. Bellarminusról való itilletiből *Itinerarius*-nak, meg-tetczik, mit kellyen hinni néki, midőn az régieket Luthero-Calvinistákká akaria tenni. Azokis olyan Calvinisták voltak, mint Bellarminus. Nem, igaz pedig, hogy az Romai Ecclesiat gyalazatosan em-litené. Mert az *Itinerarius*tul elő-hozot szavaiban is azt Itiner. folio

mongya hogy, *In Ecclesia inveniuntur omnes virtutes, Fides, 51. 52. Spes, Charitas.* Nemis hasonlittya az egész Ecclesiat, és annak minden tagiait, ganéihoz, hai-hulladékhoz, hanem csak azokat kik noha külső-keppen, az igaz Ecclesiahoz kapcsollyák magokat, de magok vétkével, az Ecclesianak belső, és lélek-szerént való eggyeslégerül, el-láuz folio

szakadnak. 537.

Temérdek tudatlanság azis, hogy Irenaus, Vitalis Pá-pa-felől szól, hogy akkor tétetet az Romai gyölekőzetnek me-sterévé az őrdög. Az *Itinerarius* írja, hogy ez az Vitalis Itiner. folio

Papa, hat száz hatuan esztendőben élt. Irenausról pedig 299.

azt mongya hogy, élt Anno Domini 179. Mint írhatot te-Itiner. folio

hát Irenaus Vitalis Paparól? 154.

Az sem igaz, hogy Gratianus. 11. Quæst. 3. cap. Absit, Itiner. folio

azt írja, az mit beszél *Itinerarius*. Az glossában is az úgy 311.

G

nem

Vide Károly folia 8. Præfatio 4. folia deperit postponi sequenti 4. folio, ob errorem Compositoris.

Kalaúz fol 228. nem találta, az mit ő mond. Iollet, mind ot, s' mind egyebűt, az régi glossában, sok alkolmatlanságok vannak, mint az Kalaúzba fel-találod.

Itiner. folio 296. Az sem igaz, hogy Bonifacius idet, Phocas által adatot az Romai Papanak az közönséges Püspök neve. Mert Kalaúz fol 617, 661. az Kalaúzban meg láthatod, hogy az dolog sokkal kü- lömben vagyon.

Itiner. folio 259. Az istemérdek hamisság, hogy Pazmany Peter, az Christus Iesus érdemét, nem az bűnnek bocsánattára-valónak tanította, hanem az gonoszságnak cselekedetire ingerlőnek mon- dgya. Ha Pazmany Peter ezt mondotta, nagyót eset, és hamissat mondott. De hájambór vagy, hol, és minemű szokkal tanította ezt Pazmany Peter? Hazugságát más

Itiner. folio 258. hazugsággal tamogattya Itinerarius. Azt írja (ugy- mond,) hogy az Christus érdeme-által, hatalmunk vagyon mind az jóra, s' mind az gonoszsra. Ezt pedig, az Paz- many Peter irásában, Magyarai ellen fol. 214. mondgya hogy fel-találta. Ez csak karomló ragalmazás, mert soha semmit efféle Pazmany Peter nem irt, s' meg sem gondolt: Sőt azon foliason, melyet az Itinerarius említ, nem egyszer mondgya, hogy az embernek szabad aka- rattya, elegendes magától az gonoszsra, az jóra pedig, az

Contra Ma gyari folio 214. Istennek malafiztyával gyamolyltatik. Az Magyarai ellen irt könyvnek említet foliussa, ezeken az szent Ago- ston szavain kezdetik. *Quid valeat liberum arbitrium non adjutum, in Adam est demonstratum. Ad malum sufficit sibi, ad bonum non, nisi adjuvetur*, és mingyárt vitánna-veti, hogy ezt vallyák az Catholicusok. Vgyan azon foliason elő- hozzá, és javallja Sz. Agostonnak ilyen mondását. *Li- berum arbitrium, ad peccandum valet, ad bonum non valet, nisi gratia*

gratia Dei fuerit adjutum. Vgyan azon foliason, aztis írja, hogy az ember, meg-vetűen az Istennek malafiztyát, go- noszt cselekezik. Es, hogy az Istennek malafiztyával, erő adatik embernek, az gonosznak el-tavoztatására, és az jonak meg-cseleküvésére. Erős fantasziájának kel- lenni az Prädikátoroknak, ha ezekből az mondasokból azt akariák ki-satólni, hogy az Istennek malafiztya gonoszsra ingerli az embert. Nilua az Kalaúzban, sok bizonyságok- kal meg erősítette azt Pazmany Peter, Calvinus ellen, hogy az Isten nem ingerli, sem izgattya embert az go- noszsra: Es hogy az Christus érdeme-által adatot ma- lafist, arra való, hogy ember üdvösséges jót cseleked- gyek.

Di ki győzné mind elő-fzamlálni ennek az úta- vesztet Itinerariusnak hamis mondását? Térjünk az el- kezdet dologra, és lássuk, mit felel azokra az bizonysa- gokra, mellyekkel hallók hogy meg-mutattá Pazmany Peter az Lutherista, és Calvinista vallásnak viságát.

§. III. Első felelet az Itinerarius- nak.

Arra néz az első felelet, hogy, ha az Apostolok ideje- től fogva, Luther és Calvinus idejéig, senkit nem mutat- hatnánakis, ki azt tanította s' valotta-vólna, az mit ők: mind az által, ebből ki nem sülne, hogy az Luthero- Calvinista vállas vi vólna; vagy hogy nekik Ecclesiá- jok és Doctorok minden üdőben nem lőt vólna. Ezt az éles eleméjű Itinerarius, így magyarázza. Bátor úgy vólnais, hogy 1517. esztendő forgasába, senki olyan értelemmel az üdvösségnek tudományát, az Sz. Iraft, nem Prädikállotta és

magyarázta volna-is, (mint Luther és Calvinus) azért az ő tudományok vi nem volna, hanem-ha mind vi léssen az kinek az emberek vionna jutottak ismeretire. Es így, vi léssen az Eg, és az Csillagok, mert azoknak forgásának tudására, kesőn jutottak az emberek: vi léssen America, vi léssen az Istennek Profeták-által ki-jelentetet akarattya, mert ez az őzóns-viz' után, ennihány esztendővel iratot-
 Itiner folio 27. meg. Azért az Luther és Calvinus tanítása, eredetire, magára, remekére-képest, nem vi, hanem oly régi, mint az világ Adammal egyűt, kinek Prädikáltatot Paradicsomba, hogy az Aszony-állat magva tőri-meg az kígyónak fejét. Noha, ibid. fol. 26. az emberek-közzé-való érkezésre, és értelemre-képest, vi lehet. Azért Luther és Calvinus-által kezdetet az Pápa országának setetsegebe, niluán és bátran hirdettetni, az Luther és Calvinus tudománya, nem vi mind az által.

Ennek pedig, az Calvinus-Lutherista remeknek, (csúda hogy nem tőrsőknek) hon, és minémű Ecclesiája volt, így magyarázza. Két-képpen gondolkodhatunk az igaz Ecclesia-felől, fundamentomara-képest, és az embereknek tarsasága, s' győleközeti szerént. Fundamentoma az Ecclesia-nak, Christus, † mely magában, mindenkor finyes. * Az emberek győlekezetihez-képest, az Ecclesia-felől, két-képpen * Fol. 127. elmelkedhetünk. Először Istenre, Másodszor az Ecclesiának † Fol. 128. győleközetiben levőkre-képest. † Istenre képest, mindenkor finlik az vitezkedő Ecclesia, mert Istennél niluán vagyonszáma azoknak, kik az Ecclesiának tagjai. Magokra-képest belső-képpen fenlet az Ecclesia, az mennyiben tuggyak magokban, hogy ők Istennek igaz Anyaszentegyháza, és vallástis téfsznek arról, Isten előtt, magokban. De külső tettetes vallás-szerent, nem mindenkor fenlet egy-aránt az Ecclesia, mert néha, külső veszendő

veszendő dolgokért, inkább hittének az emberek az hamiságnak, hogy sem az igazságnak.

Vgyan ezen remeknek, lelki pásztorirúl, és Docto-
 rirúl szólván, azt mongya, hogy, az Ecclesiának pásztori, az Profeták, Evangelisták, és Apostolok irási. Ha ezekhez olytanitokat kötsz, kik élő-nyelvekkel, mindenkor tettetesen, és foganatosa Prädikáltak-légyen az Apostolok ideie után 1517. esztendeig, oly hamis az te okoskodásod mintha azt mondanád, hogy az Messias nem Augustus idejébe született, hanem az mikor Isaias Prädikállot.

Ez az első felelet az Itinerariushnak, mellyet nagy dolog ha maga értet.

Hogy az vrólsó cikkelyen kezgyem-el. Sz Pal, niluán írta, hogy az Hit, hallásból vagy on; az hallás Prädikálásból, az Prädikálás Istentől küldetet Tanitok-által. Tehát különben nem teriedhet, s' meg sem maradhat az igaz Hit, hanem élő-nyelnek foganatos Prädikálása-által. Annak okáért, avagy az igaz Hit, tellyeséggel el-fogyot az Apostolok halála-után, avagy ha megmaradot, az élő-nyelvel Prädikáló Pásztoroknak foganatos Prädikallasánakis meg-kellet maradni. Tovább, vgyan ezen Sz Pál írta, hogy az vr Isten, nem csak Apostolokat, Profetákat, és Evangelistákat rendelt az ő Ecclesiájának eppítésére, hanem ezeken kívül, Pásztorokat, és Doctorokat-is, hogy eppicsék az Ecclesiát, mind addig, valamig minnyájan Christus eleiben mégyünk. De erről az Kalaúz bővön szóllot, meg mutatuán egyéb bizonyságok közöt, Calvinusból és az Augustai Confessioból-is, hogy soha semmi időben a' Ecclesia, Prädikáló Doctorok, és Pásztorok nélkül nem lehetet. Es bizonyára,

nyára, ha az Apostolok ideje után 1517. esztendeig, élő-nyel-vel Pradikállo tanítók minden időben nem voltak, hamisnak kel annak lenni, az mit második feleletiben vitat *Itinerarius*, hogy minden seculomban, Luthero-Calvinista tanítók vóltanak.

Az Ecclesiárúl az mit beszél *Itinerarius*, azis csak arra néz, hogy ne kellesték az Apostolok után, minden idő forgasában, bizonyos külső gyöleközetet mutatni, mely az Luther és Calvinus tudománya szerént, tanítot-volna. Azert meg-vallya az *Itinerarius*, hogy külső tettetes vallás-szerent, nem finlet mindenkor az Luther és Calvinus Ecclesiája. Maga, ha minden száz esztendő forgasában, nevezetes Tanítói lettek-vólna az Calvino-Lutherista vallásnak (minthogy az második feleletbe, ezt vitattya az *Itinerarius*) külső vallás szeréntis, elege-sen finlet-vólna az ő Ecclesiájok. Az pedig, merő balga-tagság, hogy a-kik külső-képpen, ez világi veszendő dolgokért inkább hittének az hamiságnak, hogy sem az igazságnak, azok-ban belső-képpen finlet az Ecclesia, és tutták magokban, hogy ők Istennek igaz Anyaszentegyháza. Mert valaki külső-képpen meg-tagadgya az igazlagót, és követi az hamis-sat, nem lehet Christus tagja, Christus jegiesse. Mivel-hogy, az ki szűvel hiszen az igazuláfra, szájal kel vallást tenni az üdvösségre: es, valaki Christust meg-tagadgya az emberek előtt, meg-tagadtatik Christustul az Atya-előt. Mely dologrúl bőveb tanuságot vehetz az Kalaúzból, holot azis meg bizonyittator, hogy az Hitben-tévelygők nincsenek az Christus Ecclesiában, és hogy az igaz Ecclesianak külső-képennis, minden időben-láthatónak kellett lenni. Azert, mind az Sz. Írással, és Sz. Atyák

Rom. 10. v.

10.

Luca 9. v.

26.

Matth. 20.

v. 25.

Kalaúz fol

160.

Kalaúz fol

536.

Ibidem fol.

556.

Atyák tanításával, s' mind az igaz okofsággal ellenke-zik, hogy valaki külső-képpen az Török, vagy Sido val-lást kövesse, mind az által, Christusnak igaz Ecclesiája leheffen.

Végezetre, az mivel mentegeti *Itinerarius* az ő hi-rinek viságát, az csak kábaság. Mert ha igaz, hogy 1517. esztendő forgasába, senki olyan értelemmel az üdvösségnek tu-domanyat, és az szent írást, nem Pradikállotta, s' nem magya-rázta, mint Luther és Calvinus, szem-latomást követő-*Vide Ka-* zik, hogy az ő tanítások, vi. Mivelhogy, azt hívjuk vinak, *laúz folio* az mi az előtt nem vólt, és most kezdetik. Az *Itinerarius* 150. Instanciái, semmire kellők: Mert az tudománynak vi-ságából, nem következik, hogy azis vi légyen, az miről vi tudomány találhatik. Azért, midőn az emberek el-sőben meg-ismérték az Csillagoknak bizonyos forgást: mikor elsőben Indiat, vagy Americat fel-találtrák: mikor az Isten elsőben meg-jelentette az Sz. Háromságot: az Csillagok, Indiák, es az Sz. Háromság, viak nem vól-ták. De ezeknek ismereti, látása, es hirele, vi vólt. Azon-képpen tehát, noha az embernek meg-igazulása, az Pur-gatorium, az meg-dűcsőült szentek, nem viak; de mikor ezekrúl ollyat tanítot Luther és Calvinus, az mit az előtt az keresztyen Ecclesia nem hallot, s' nem tanítot, két-ség-nélkül, vi vólt az ő vallások és tanítások; szinte mint-ha valaki, ma kezdene ezekrúl ollyat tanítani, a' mit sen-ki ez-előt nem hirdetet, az régi dolgokrul vi tudományt tanítana.

Mikor pedig az ő vallásának regiségét azzal tamogattya *Itinerarius*, hogy ennek fundamentoma az paradicsomba vettetet, midőn Isten azt monda, hogy az Azonyi-

Afzonyi-állatnak magva, meg-tőri az kígyó fejét. Maga sem tudja mit beszél. Mert ugyan ezent mondhat-
 tya David Ferencz, Muncerus, Flaccius, a' Vbiquistak, és
 egyebek is, valakik el-hitték, azokat az Istentől mondott
 igiket. Végezetre, ha igaz, hogy az *Papa országának* setet-
 ségében, *Luther és Calvinus-által kezdetet hirdettetni* az ti
 vallástok, niluán-való, hogy vi az ti tudománytok, mivel-
 hogy, ha *Luther kezdette*, Tehát ő előtte nem volt, mert
 azt ő nem kezdhette, az mi ő előtte is volt.

*S. xv. Második felelet az Itinera-
 riusnak.*

*Itiner. folio
 146.*

*Fol. 95. &
 145. vsq;
 ad finem.*

Második felelet *Itinerarius*nak az, hogy *Urunk szü-
 letése után, mindenik seculumba*, az az, mindenik száz esz-
 tendőbe, *Lutheristák és Calvinisták voltak, valakik igazán
 tanítottak, az az, nem egyebet vallottak, mint Luther és Cal-
 vinus.* Es, nagy hoszú Laistromba elő-számlállya, kik
 voltak minden seculomba *Luthero-Calvinisták.* de Vol-
 phius-ból, és Illyricus-ból írja-le az kiket emleget, mert
Itinerarius, az elő-számlált tanúk írásiban, talám soha-
 csak egyet sem olvasott. Mind azok között is az kiket
Catalogusok emlegetnek, egy nem volt, kiről igazán
 mondhatlak hogy *Calvino-Lutherista* lőn-volna.

Hogy egyenként mindenikről ne szóllyak, mivel-
 hogy ez igen unalmas, és haszontalan volna, rövideden,
 Négy erős bizonyossággal künyű ezt meg-mutatni.

E L S E O bizonyág. Ha ezek az Laistromban
 irt bizonyágok, az *Lutherista* vallásnak, Tanúi voltak,
 ketség-nélkül, a' *Calvinistaságnak* követői nem lehetnek.

Mint

ultra
folia.

Mint szinte most a' ki *Lutherista*, az né lehet *Calvinista*,
 sőt ellenkezni kell az *Calvinistával*. Nincs pedig szí-
 nes és tettekes oka az *Lutheristáknak*, mellyel magok
 eleivé tehessek inkább a' elő-számlált Tanukat, hogy sem
 az *Calvinistáknak*: Annak okáért, az *Itinerarius* egy- *Itiner. folio
 146.*
 aránt mind az két-fél eleinek nevezi azokat kiket *La-
 istromba* jegyzet. Ha azért egyknek nincs nagyobb
 oka, hogy sem másiknak, miért nevezhesse azokat maga
 eleinek, niluán-való, hogy sem egyik, sem másik elei
 nem voltak.

M A S O D I K bizonyág. A kiket az *Lu-
 thero-Calvinisták* Laistromában irt az *Itinerarius*, fel-is
 jegyzette, minémű mondasért vonfza ezeket az maga-
 czéhiben: Egy, két, vagy leg-fellyeb három czikkelyt
 említ, melyben alittyta hogy ő véllek egy értelemben vol-
 tanak. Ha egy, két, vagy három dologban-való eggyezés,
 elegséges, hogy valakit *Lutheristának*, vagy *Calvini-
 stának* mondhaslunk; Tehát az *Törököt*, *Sidót*, *Tatárt*,
Ariánust, *Anabaptistát*, *Lutheristáknak*, és *Calvinisták-
 nak* mondhattuk, mivelhogy ezek is, ennihány dolog-
 ban, az *Romai Ecclesianak* tanítása-ellen, eggyet értnek
 az *Luthero-Calvinistákkal*. Ezt világosan így ma-
 gyarázom. Az *Itinerarius*, *Erigenát*, azért számlállya az *Itiner. folio
 97.*
Calvino-Lutheristák elei közé, mert az *Misét* meg-ve-
 tette. Némely *Oxoniai Academicusok* azért, mert *Fol. 99.*
 az *Papához*-való engedelmeséget, és az *Baráti szerzetet*
 nem javallották. *Leo Isaurust*, és *Claudius Taurinen-
 sist* azért, mert az képeket nem szerették. *Berengáriust*
 azért, mert az *Christus testét* tagadta az *vr-vacsorában*.
 Ha ezekért *Luthero-Calvinistáknak* mondhatni őket,

H

Tehát

*Fol. 306.
 309.
 Fol. 328.*

Vide Ka- Tehát a' Törököt, Sidót, Tatárt-is iriuk mind a' Calvino-
laúz folio Lutheristak Laistromában, mivelhogy ezekis, mind
354. egy-aránt, hiszik és taníttják az elő-számlált valláso-
kat.

Továbbá, holot az említett czikkélekbe, nem, csak az Calvino-Lutheristak, de az Arianusok, Anabaptistak, Flaccianusok, Libertinusok, egyet értnek Erigenával és az többivel, honnan tuggya az *Itinerarius*, hogy Luthero-Calvinistak vóltanak ezek, nem Arianusok vagy Libertinusok?

H A R M A D I K bizonyság. Az minémű Tanúit regiségeknek elő-hozza, azok nagy részre, Pápák, Cardinalok, Ersekek, Püspökök, Papok, Barátok vóltanak. Sz. Gergely, kit az *Itinerarius* Luther Laistromában helyheztet *Fol. 288.* Pápa vólt. Franciscus Zabarella, kit *Fol. 363.* az *Catálogo*ba jegyezet. Cardinál vólt: *Fol. 111. 327. &c.* Ersekeket emleget. Barátot sokat ír Laistromában, Ioannes Duns Scotus *Fol. 109.* Nicolaus Lyrat, és Occamot. *Fol. 111.* Arnulphus *Fol. 100.* Robertus *Fol. 311.* Smaragdus *Fol. 324.* Frater Felix *Fol. 333.* Marianus Scotus *Fol. 330.* Gratiannus *Fol. 332.* és egyebeket, kik mind Barátok voltak. Nem tudtam, hogy régen, Calvino-Lutherista Pápák, Cardinalok, Ersekek, Barátok vóltanak. Kár hogy most nincsenek; Disztes vólna az Lutherista Calvinistaság vélek, jelesben ha olyan öltözetbe jarnának az Prædikátorok mint az fa-talpú Barátok. De had-jarion az tréfa Az kik olyan szerzetben, olyan *Regula* és szer-tartásban éltek holtok-napiáig, mint ma élnek az Franciscanus Barátok, hogy azok Calvino-Lutheristak vóltak, nehéz el-hitetni az eizes emberekkel.

Mert

Mert bár úgy légyen, hogy némellyek ezek között, valamely dologról, melyet az Ecclesia még akkor tellyeségesen nem *definialt* vólt, alkotmatlanul vélekedtek: Avagy az emberi elmenek gyarlosága, tudatlansága, sőt bár vgyan vakmerősége miattis, valamiben vétkeztek. Mind az által, szinte holtok-napiáig úgy éltek mint az mái Barátok; az Romai Ecclesianak eggyeslegében maradtak; Sacramentomival éltek; hitinek *publica professiojával* eggyeztenek: mint lehettek tehát Calvino-Lutheristak?

N E G Y E D I K bizonyság. Az minémű Tanúkat Volphiusból, és Illyricusból elő-számlál *Itinerarius*, azok Eot kárban vannak, kik között mind az által, egy sincsen az ki Lutherrel vagy Calvinussal az Hitben eggyeztet vólna.

E L S E O kárban azok vannak, kik holtok-napiáig az Romai Ecclesiában éltek, és annak Papijai, és Doctori vóltanak; nemis szóllottak az Romai Ecclesianak, hiti, vallása, és tanítása ellen; sőt ezt mind holtig követtek. Hanem szidalmazták, és gyaláztak, az ő idejekben élő gonosz Egyházi személyeknek, feslet erkölcsét, életét pompáját, magok-viselését. Az *Itinerariusból* megteczik hogy ilyenek voltak Arnulphus *Fol. 100.* Sarisburiensis *Fol. 101.* Gualo *Fol. 103.* Gyraldus *Fol. 105.* Gualterus *Fol. 106.* Robertus Lincolnienis *Fol. 107.* Robertus Corberienis *Fol. 311.* Platina *Fol. 316.* Valla *Fol. 347.* Sevaldus *Fol. 108.* Orem *Fol. 112.* Hampolus *Fol. 113.* Armacanus *Fol. 114.* Mandevillus *Fol. 117.* és sokan egyebek, kiknek szavokat az fel-jegyzet *foliusokban* elő-hozza *Itinerarius*. Ezeket, ha Calvino-Lutheristáknak kel tartani mivel-

H 2

hogy

Vide Ka-
laúz folia
163.

Itiner. folio
324. *tacite*
fatetur.

Vide Ka-
laú folio
218.

Kalaú folio
154.

hogy az Pápák, és egyéb Egyházi emberek fesletségét meg-irtak, és gyalázták; Bornemisza Pétert is, Papistának kelletik mondani, mivelhogy az Eordögi kisertrül írt-könyvébe, az Calvinista és Lutherista Prädikátorok csintalan életét, bő beszéddel meg-írta. De az Kalaúzbán fel-találod, hogy az Pápák életének ragalmazása, senkit nem téfzen Calvino-Lutheristává.

M A S O D I K karban azok vannak, kik az Fejedelmeknek akaruán kedveskedni, vagy egyéb indulatból, az Romai Pápának hatalmát, és meltsóságát, fölötté meg-határoztak; Illyenek az *Itinerarius* elő-hozot *obscurus* emberek, Gilbertus Fol. 104. Brito Fol. 105. Baconus Fol. 109. Bacontorpius Fol. 110. Occam Fol. 111. &c. Ezeket sem tehetjük Lutheró-Calvinistakka, hanem-ha, az Törököt, Sídót, Tatárt, Arianust is Lutheristává téfjük, mivelhogy ezek is egyenlő képpen, az Pápa hatalmat ragadgyak.

H A R M A D I K karban, azok vannak, kik egy, két, három dologban, valamit affélét tanítottak, az mit az Lutheró-Calvinisták. Illyenek amaz régen kárhoztatott Eretnekek, kiket *Itinerarius* emleget Leo Isaurus Fol. 306. Claudius Taurinensis Fol. 309. Berengarius Fol. 328. Vicleph Fol. 344. &c. 114. &c. és egyebek is ezeken kívül. De az mint elébb is mondtam, egy vagy két, három dologban-valo egygyezésért, ezeket magokéva nem tehetik, hanem-ha Mahometet is apioknak fogadgyak. Mert Leo-val, és Claudius-sal egy értelemben, Mahomet is gyűlölte az szentek képét. Estalám ez az oka, hogy az *Itinerarius* Sinan Basa cselekedetivel akarja az kepeket meg gyűlöltetni. Noha az mely Historiat elő-hoz

Itiner. folio
224.

elő-hoz, nagy bizonynyal érttettem az Sz. Martoni Apáturtul hogy csak aló. Berengarius-hoz hasonlító volt Mahomet a' Misének meg-vetésébe. Viclephel egy nyomba járt Mahomet az Pápa meltsóságának, az szentek tette-mének, az Misének, ragadásában.

N E G Y E D I K karban, Christus Urunk, és az Apostolok vannak. Mert az *Itinerarius* az első száz esztendőben Urunk születése után, senkit egyebet nem nevez, az ki Lutheró-Calvinista lő-volna, hanem, Christus Vrunkat és az Apostolokat. Mondásának egyéb bizonyosságát nem adgya, hanem az Evangelistákból, Christus Vrunknak ennihány szép mondat elő-hozza, mellyeket el-hittek az Calvino-Lutheristák. Okoson cselekefzi az *Itinerarius*, hogy Clemens Romanust, Dionysius Areopagitat, Ignatiust, Cletust, Anacletust, és egyebeket, kik első feculumban írtanak, nem emliti, tuduán hogy ezeknek írások igyenefsen ellenkedik az Calvino-Lutheristassággal. De azt, igen bolondúl cselekefzi, hogy Lutheró-Calvinistává akarja tenni Vrunkat, és az ő Apostolit az ennihány elő-számlált szókért, mellyeket, mind az Romai Ecclesiá, s' mind az Arianusok, Anabaptisták, és Vbiquisták, szinte úgy igaznak hiszik, mint az Calvino-Lutheristák. Némis érdemel keresztyen nevet, valaki csak egy igejetis meg-veti az Evangelisták és Apostolok mondasának.

Itiner. folio
146.

Vide Ka-
laú folio
455. 150.
&c.

E O T E O D I K karban vannak az régi Paterok, kik közzül ennihányat emliti az *Itinerarius*, de csak egy sincs azok közzül, kinek irasából meg-mutatta volna, vagy valaha meg-mutathatna, hogy Lutheró-Calvinisták lőttek-volna. Például ennihányat látsunk.

Itiner. folio
148.

H 5

Poly-

Polycarpus. Quadratus: Aristidesen kezdi-el: Hogy ezek Calvinó-Lutheristák voltak csak azzal bizonyította. Mert ezek azt tanították, az mit az Apostoloktól tanultak. Ha ez észesség, nem tudom mi legyen a' szelesség.

Itiner. folio

151. 154. 163

Iustinust, Irenaeust, Clemens Alexandrinust említi, és azzal bizonyította ezeknek Lutheró-Calvinista-ságokat, mert az szent írást igen dicsőrik, és abból mondják hogy kel-állatni az igaz tudományt. De efféle mondásokkal, el nem vonhatta mi-mellőlünk ezeket az szenteket. Mert az Kalaúzbán bősegefen meg-mutatódott, hogy az szent Írásnak tékélleteseltoságot, az Romai Ecclesia mindenkor hitte és tanította. Vgyan ottan, az Irenaus, és egyéb Doctorok mondái megmagyaráztattak. Ha Clemens az Ecclesiát az választottak gyölekőzetinek nevezi; igazán nevezi; Mert az választottaknak egyéb gyölekőzeti nincs, az Ecclesiánál, noha, míg ez-földön vitézkedik ez az választottak gyölekőzeti, közben elegyednek az veszelelemnek is édenyi.

Vide Kalaúz folio

537.

Azt több Doctorok írásivalis, ehez hasonló-képpen bizonyít. Egy, vagy két mondásokat elő-hozza, melyben reczhetnék hogy arnyéka volna az Lutheró-Calvinistágnak. De mindezeket az szent Doctorok mondásit, *In proprijs materijs*, Bellarminus, és az több Catholicus Doctorok elő-hozták, s' meg-mutatták, hogy az Paterek szavaiba, heába vadászik az Calvinó-Lutheristágot, mert az régi mondás-szerént *Vbi non est ot ne keresd*. Ezt hogy világoson meg-tapasztald, halljad minemű okból vitatta *Itinerarius* hogy Sz. Agoston, és Sz. Gergely Calvinó-Lutheristák voltak.

Sz. Ago-

Sz. Agostonból három mondást hoz-elő, melyből ki-akaria hozni, hogy ő is az Lutheró-Calvinisták Laistromában való. Első mondás: Amaz szöveget, Ezen az kö-szöklán eppitem Ecclesiámat, Christusról, és-nem Sz. Peterről, magyarázza Sz. Agoston. De ez tudatlanság. Mert az Magyarai ellen írt könyvében, és az Kalaúzbán meg-mutattatott, hogy azt az magyarázatot is helyén hagyja Sz. Agoston, mellyet Sz. Ambrus követet, tudni illik, hogy az Vrunkszavát Sz. Peterről értsük. Második mondás: Az más-világon pokolnál, és Meny-ország-nál több hely nincsen. De az Kalaúz, Sz. Agostonnak tulaydon szavaiból, meg-bizonyította, hogy az más-világon, csak olyan harmadik helyt nem ismért Sz. Agoston, melyben az emberek örökké maradgyanak. Noha vgyan az ő Kalaúz, világos írásból Sz. Agostonnak, meg-mutatta, hogy ő az Purgatoriumot szöinte úgy hitte, mint mi. Harmadik mondás. Az meg-holt szenteket, és az Angyalokat, nem akaria Sz. Agoston hogy imádkyuk, vagy nekik Templomokat építsünk. Ezis, Magyarai s' Gyarmathi ellen, és az Kalaúzbán meg-magyaráztatott. Sz. Agoston az meg-dücsöült szenteket szöinte úgy kérte, hogy érette imadkozzanak, mint szöinte mi, kit az maga fáiár szavainak elő-allatásával meg-bizonyított az Kalaúz Fol. 607. Az imadásról is azt tanította, hogy ez két-féle; Eggyk csak az Istent illeti, mellyet nem szabad teremtet állatnak adni: Másik az szentek-hezis hozza férhet: Erről is Sz. Agostonnak tulaydon szavait elő-hozza az Kalaúz Fol. 783. és az Magyarai ellen írt könyvis Fol. 251. Az Templomok és Oltárok eppítését az mi illeti, ezeket bezzeg csak Istennek eppítyük, de az min:

Itiner. folio
276.

Cont. Magyar. fol. 68
Kalaúz fol
654.

Kalaúz fol
816.

Kalaúz fol
608. 812.

Cont. Magyar. folio
251.

Cont. Magyar. fol. 12.

Kalaúz fol
783. 784.

† In Ka- mint † Sz. Agoston szól, *in memorijs Martyrum*. Avagy az
laúz folio mint * Sz. Damascenus mondgya, *In sanctorum nomine,*

784. *Templa Deo exstruimus.*

* In libro Sz. Gergely Pápat, csak azért írta az Calvino-Luthe-
cont. Gyar- rista Catalogusban *Itinerarius*, mert az ő idejében való,
marni fol. Pápok és Egyházi emberek tunyságát, és egyéb fogyat-

27. közását feddi. Az Cusztanczinápoli Patriarchat, Anti-
Itiner. folio Christus elől-jarójának mondgya, mivelhogy magát

288. közönséges Püspöknek hitta. Tutta jól *Itinerarius*, hogy
az Papok életének feddése, senkit Calvino-Lutheristává

Kalaúz fol nem téssen. Es nem csak az Kalaúzban de abban az

648. Magyar-ellen-irt könyubennis, mellyen szegezget, ol-
Contra Ma- vasta-vala, minemű értelemben feddi Sz. Gergely az
gyari folio Cusztanczinápoli Patriarchat, hogy az közönséges Pü-

18. pök nevét fel-fuvalkodásából, magára vonta. Mind
az által az *Itinerarius* erővel akarja máfra czigázni az Sz.
Gergelyszavait.

Az Catholicusok bezzeg nem így bizonyítottak az
Sz. Doctorokból tudományoknak regiséget, hanem,
vagy elő-vésznek valamely régi Sz. Atyát, úgymint Sz.
Agostont, Ambrosiust, Gregoriust, &c. és ennek irasiból,
szorul szóra elő-hoznak bizonyos mondásokat, az köz-
be vetet *Articulusoknak* bizonyítására, mint meg teczik
ex Confessione Augustini, Confessione Hieronymi, Confessione
Ambrosii, Confessione Gregorij &c. mely könyvek, mindenek
kezében forognak. Vagy pediglen, rend-szerűen elő-
vésznek minden vesződő *Articulusokat*, és az Görög s'
Deák Paterek irasiból, minden *seculumban*, vilagos szó-
kat, nagy hoszan le-írnak, mellyekben az Római Eccle-
sianak vallását tanítottak és írásban foglalják, mint meg
látha-

láthatod Iodocus Coccius-ban *Theauri Catholici Tomis duo-*
bus, Bellarminus, Valentia, Genebrardus, Canisius, és
egyéb tudós emberek irasiban.

HARMADIK RESZE.

Az Római Ecclesiát, méltatlan ter-
heli az *Itinerarius*.

MINT, AMOT, HVLLA-
dozva, az mint torkára bőfögöt, az *Itine-*
rarius, három dologgal vádolja az Ro-
mai Ecclesiát. Először hogy ranításában
fok-keppen különböz az Apostoloktól,
sőt ellenkezik-is vellek. Másodszor hogy
fok dologban, vi és nem régen találtatott tudományt hir-
det. Harmadszor, hogy Istentelenséget, és Isteni ka-
romlásokat ranít. Kemény vadolások: de csak merő
sült karomlásból állanak. Rend szerént mindeniket
rostallyuk-meg.

§. I. Az szent iras ellen nem tanit az Római Ecclesia.

E L S E O vadolását az *Itinerarius* imigyen, *Itiner. folio*
kezdi. Egy-nehány száz dologot mutathatunk, mellyekben Chri- 25. 74 &c.
stus, és az Apostoloktól, vgy különböznek mint az víz, az
tűztől. Elő-izámláluan pedig ezeket, Egy-nehány szá- *Itiner. folio*
szor meg feytet Kabaságokat, emleget. 39. & seq.

Első, Második, Harmadik ellenkezésnek mondgya,
hogy az Papisták az szenteket segítségül hívják. Mind Ma-
gyari

In Kalaúz, 4^a editionis, pag. 1088. §. 4. hæc 3^a Pars in Vocibus,
et Divisionibus, non Cohæret Semper Cum hac Editione antiqua.

Kalaúz fol 789. gyari ellen, s' mind az Kalaúzba, meg-bizonyittatott, hogy ebben az szent Irással nem ellenkezik az Romai Ecclesia. De elég az Itinerariusnak hogy ő ki-mongya az mit gondol, nem baylódik azzal, hogy mondását meg-is bizonyicfa. Ha jámbor vagy, mutas egy börtört az Sz. Irasban mely azt tartaná, hogy az szenteket nem szabad kérni hogy éretünk Istennek imadkozzanak, és magam meg-mentlek az hazug nevtől. De soha sem mutathatsz, ha meg-fakadsz; mint az Kalaúzban meg bizonyodot. Az pedig merő hazugság, hogy mi az szen-Itiner folio teknek Miset mondunk. Mert az Kalaúzból meg-tanulhattad, hogy az Aldozat, csak egyedül Istent illeti.

Kalaúz fol 734. & 784. Negyedik és Eotodik ellenkezést, abban veti, hogy az Pápanak, Papi Fejedelemséget taníttuk. Es az Egyházi emberek, Cancellariusok, Consiliariusok, Electorok, Fő Ispanok lehetnek. Ezek minden a mondásával ellenkezzenek az Sz. Irásnak, fel-nem jegyzi: elég hogy Ipse dixit, ő azt akaria, s' vgy kel lenni. Satis pro imperio: Láld-meg az Kalaúzban mely erős fundamentoma van az Sz. Irasban, az Romai Pápa meltoságának. Az Egyházi rendnek világi meltoságát az Liber Concordia igen helyen hagyja. Angliában az Calvinisták sem futnak tőle. Anno 1605. egy könyvet Nyomtatá Londinumba Mortonus Tamas Apologiam Catholicam, az könyvnek ajánló levelében, ilyen Titulust helyezett. Reverendissimo Dom: Dom: Richardo Bancrofte Archiepiscopo Cantuariensi, Angliæ totius Primati, ac Metropolitæ &c. Laddé hogy fel-vészik az Calvinisták is az tisztességet, a'hol kaphattak?

Az Hatod, Hetedik, Nyolczadik, és Kilenczedik ellenke-

lenkezősek elő-allatási, csak merő hamiságok. Nem igaz hogy az mi tanításunk szerint, az szent irásnak meltosága az Ecclesiától vagyon. Mert az Kalaúzban enni-hany helyen meg-bizonyittatott, hogy az Sz. Irásnak meltosága Istentől vagyon, kinek szavait magában foglallja. Noha mi előnkben az Ecclesia adgya azt az Sz. Irást, melynek Istentől meltosága vagyon. Az sem igaz, hogy az Papisták tagadják hogy az Christus aldozattya használna, különben, hanem ha minden nap ő erettek az Pap az Christust meg őli, és áldozza. Soha senki az Catholicusok között, meg-sem gondolta, hogy az Christus meg-öletnek az Papoktól az Misében. Soha senki nem mondotta, hogy az Christus áldozattya különben nem használ, hanem ha az Pap éretünk minden nap áldozik. Mert noha az Egyházi személynek áldozattya sokat használ, de csak szinte ehez nem köteleztet az Christus aldozattjának haszna, melyet az Penitentia tartás, az Isteni szeretet, Hit, Reménység, és egyéb Istenes cselekedetek által, magunkhoz kapcsolhatunk. Hazugság az is, hogy Becanus avagy Mariana azt írta, hogy, az mely Királyok és Fejedelmek az Romai Papának nem akarnak engedni, és birodalma alatt lenni, akár kinek is szabad azokat meg-ölni mind fegyverrel, s' mind etetéssel. Es a' ki ezt cselekezi, olyan munkáinak, üduősséges jutalmát vészi. Soha senki ezt az Catholicusok között nem írta. Es mivel-hogy Becanus ő maga meg-felelt régen erre az karomkodásra, melyet az Itinerarius mások után írkált, az maga saját szavait halljad. Dupliciter fieri potest, ut aliquis sit tyrannus. I. ratione Tituli, ut, si absq; ullo jure, armis principatum invadat vel occupet sicut Turca regna Orientis, & alia. II.

I 2

Becanus Responsio ad Aphorismos Calvinist. ratione Aphorif. 9.

ratione administrationis, ut si is qui est verus Princeps, tyrannice administret principatum, onerando subditos injustis exactio-
nibus &c. Qui est Tyrannus priori modo, (qualem inter Christianos hoc tempore neminem scio) potest à quovis subdito interfici, si aliter ipsius jugum excuti nequeat, sicut Iudit sustulit Holofernem &c. Es minek vtanna ezt meg-bizonyította volna, vtanna veti. Qui autem est Tyrannus posteriori modo, non potest à subditis interfici, ut definitum est in Concilio Constanciensi Sess. 15. Eztis mind az szent írásból, s' mind okosságból meg-mutattya. Marianarul imigyen szól. Ioannes Mariana, non disputat de Regibus & Principibus, sed de aperto hoste & Tyranno, qui Rempublicam injuste invadit & occupat, Querit enim An liceat Tyrannum Veneno occidere? Pro parte affirmativa producit quaedam argumenta, quorum unum est tale. Ferro licet interficere, Ergo & veneno. Quid interest ferro an veneno perimas? Concludit ex propria sententia, Negamus hostem veneno interfici jure. Hic videmus duplicem fraudem commissam à Calvinistis; Vna est, quod quæ Mariana de Tyranno, seu injusto regni invasore disputat, transferunt ad Reges & Principes. Altera est, quod hac verba. Quid interest, ferro an veneno perimas? ponant quasi essent authoris, cum author dicat, Tyrannum veneno interfici non posse.

Temérdek hamiság azis hogy mi az Egyházi embereket paikosoknak és parazna agyasuknak engednők lenni: avagy hogy Sz. Pállal ellenkeznek az Egyházi szemé-
lyeknek Nőtelen élete. Mely dologrul minthogy az Kalaúzbán elegendes tanuság vagy on, nem szükség most
szót szaporitanunk.

Ezekén kívül, másút az Itinerarius két dolgot emleget

get, melyben vallásunkat szent írással ellenközönek vitattya. Eggyk az, hogy, az mit Sacramentomnak hív-
szünk lenni, nem engedgyük hogy azzal minnyajan-
éllyenek. Mert az Hazaságtul az Papokat, az Ordótul
avagy Egyházi rendnek Sacramentomátul az halgato-
kat él-títyuk. Maga az igaz Sacramentommal, minden ke-
refztyén embernek élni-ke, az Christus parancsolattya szerént.
Vévé eszebe az Itinerarius, hogy azt kezgyük kivannyi
tölle, hogy meg-mutassa, hol parancsolta Christus, hogy
az igaz Sacramentommal minden keresztyén éllyen? és
minthogy errül az Sz. Irásban egy szót sem találá, nagy
esztelenül így bizonyította mondását, Az igaz Sacramen-
tomnak tudni illik, az Keresztségnak, és vr-vacsorájának véte-
le-nélkül (ha valami akadály abban nem leszzen) nem üduő-
zülhet ember. Nem ez az major propositio mellyer meg-
kel valá bizonyítani az Itinerariusnak. Nem csak az Ke-
refztségrül és vr-vacsorájául vala szó, hanem generaliter,
közönségesen, minden Sacramentomrul. Azert a par-
te ad totum, semmire kellőjül argumentál az Itinerarius. Az
Keresztséggel és az vr-vacsorájával élni-ke minden ke-
refztyennek. Ergo az több Sacramentomokkal is. Nego
consequentiam. Vesd meg magad az tippanon, és bizo-
nicid meg ezt az Consequentiat. Soha szerét nem tehe-
ted, ha gondolkodásban el-olvasztodis agyad velejét.
Iollehet magadis útát nitottal, mellyen el-kerülherni az
te bizonyításod nyilat, Mert csak úgy itiled az Keresztsé-
get és vr-vacsorajatis széükségesnek, ha valami akadály
abba nem leszzen; vgyanis, † Sola fides sufficit ad salutem, † Vide Ka-
Es az hivek fiai * keresztség-nélkül is üduőzülnek, az
Calvinista vallás szerént.

Másik dolgot melyben az Sz. Irással ellenkezőnek
Itiner. folio az Catholicusok, így említi. Az Papisták az Tridentomi
 94. Conciliumba azt tanították, hogy akár mint ígérje Isten az, ő íge-
 jébe, hogy kegyelmes ő az penitentia-tartó bűnösnek, és bűnet
 meg bocsátja, de mind az által ne higgyen ember annak, hanem
 mindenkor kételkedgyék űduőssége felől, és az könnyű szelire
 iria, hogy ezt az Tridentomi Concilium tanította Sessione
 6. cap. 9. Ez bezzég Prædikátorhoz illendő hazugság.
 Soha senki ezt az Catholicusok között nem tanította,
Kalaúz folio mint az Kalaúzba meg-láthatod. Az Tridentomi Con-
 764. cilium pedig az Itinerariustul említet helyen, ezen szokat
Cöcil. Trid iria. *Sicut nemo pius de Dei misericordia, de Christi merito,*
sz. 6. ca. 9. deque Sacramentorum virtute, & efficacia dubitare debet: sic
 quilibet, dum seipsum, suamque propriam infirmitatem, & indispo-
 sitionem respicit, de sua gratia formidare, & timere potest. Egy
Ibid. ca. 13. keveszé az után, ismét így szól. *In Dei auxilio firmissimam*
spem collocare, & reponere omnes debent. Veruntamen qui se
existimant stare, videant ne cadant, & cum timore ac tremore
salutem suam operentur. Ezekből meg tetczik hogy hazu-
 dot az Itinerarius mikor az Tridentomi Concilium tanításá-
 nak mondotta, hogy ne higgyen ember annak akár mint íge-
 rie Isten, az penitentia tartó bűnösnek, bűne bocsánattya. Soha
 ezt, sem az Tridentomi gyölekőzet, sem senki az Catho-
Kalaúz folio licusok között nem tanította. Mert az mint az Ka-
 765. laúzban meg-magyaráztatot, és az Tridentomi gyöle-
 kőzet szavabolis hallók, az magunk gyarlosága, és fo-
 gyatkozása, s' nem az Isten igiretinek kétés-volta,
 szerzi az emberbe, hogy félelemmel és rettegéssel keresse
 űduősségét. Abbannis hazud az Itinerarius, hogy az
 Tridentomi Gyölekőzet azt akaria, hogy mindenkor kétel-
 keg-

kegyünk űduősségunk-felől. Mert sőt az Concilium szavából
 azt hallók, hogy erős Remenségünknek kel lenni az mi
 Istenünk segítségébe. Az Kalaúzban pedig ennek bő-
 veb magyarázattya vagyon, mellyet nem szűkség le-ir-
 nom.

*§. 2. Sem visagot, sem káromlást nem ta-
 nit az Romai Ecclesia.*

M A S O D I K vadolása az Itinerariusnak az,
 hogy az Romai Ecclesia vi tudományokat tanít. Elő-
 szamlálván az viságokat. Először azt mongya, hogy mi
 az Anyaszentegyháznak nevezetét, bocsúlletit, csak az Pápára,
 Cardinalokra, papi rendből-álló gyölekőzetre szabjuk. Annak
 tarsaságából, minden külsőrenden valókat, Császárokat, Kira-
 lyokat, Herczegeket, Urakat, &c. ki rekesztünk. Magyarúl
 monduán, ez merő hazugság. Mert, valakik az igaz
 Hitnek es Sacramentomoknak eggyesegével, egybe-
 foglaltattak, azok mind tagjai az Ecclesianak. Noha,
 azért az mit valamely Conciliumba el-vegéznek az Eccle-
 sianak Páfztori, azt az Anyaszentegyház vegezésének
 mondgyuk; de ezzel, az Ecclesiának eggyesegéből ki
 nem rekesztjük azokat, kik az Conciliomba nem voltak.
 Mint szinte, Ország vegezésének mondgyuk, az mit
 Gyölésbe végeznek az Statusok, de ezzel az Ország tagjai
 között ki nem rekesztjük azokat, kik az Gyölésben
 nem voltak.

Mást azt mond viságnak azt Itinerarius, hogy az
 Romai Papanak nagy hatalmat tulaidonitunk: és azt
 kivar. nya hogy csak, hármát mutassunk, kik ez előtt há-
 rom száz esztendővel, ezt az hatalmat vallották volna.

Ittis

Kalaúz folio
772.

Itiner. folio
47.

*Vide Ka-
 laúz folio*
535.

Itiner. folio
61, 62.

Ittis az *Itinerarius* né igazán hozza-elő az Pápa hatalmá-
 Kalaúz fol 647. rúl-való tanításunkat. Az Kalaúzbán nem három ember-
 rel, hanem az kerefsztyenségeknek sok régi fő Doctornak
 irásával, meg-bizonyittatott az Romai Papanak meltosá-
 ga, mellyet közbe-vetés nélkül minnyájan az Catholicu-
 sok, néki tulajdonítanak. Az mi illeti az világi Fejedelme-
 ken-való birodalmát, és hatalmát a' Pápanak, arról az Ca-
 tholicusok közöttis különböző velekedések vannak.

*
 Vide Cap. Solita-
 de Major. et obed.
 Cap. Si Fratrum.
 Tit. Ne Sede Vac.
 in Extra. Joan. 22.
 Cap. Unam Sanctam.
 de Major. et obed.
 in Extra. Com.
 Clem. Pastoralis.
 de Sent. & re
 iudicata.

Nem kel pedig az velekedések-ala vetteter dolgokat, az
 Hit dolgaihoz elegyíteni. Iollehet, a' miket a' Catholicu-
 sokra fog *Itinerarius*, nem emlité, hogy olyan által szók-
 kal olvastam volna, tudni illik, hogy. Az Pápa az Impe-
 riumnak *Vicarius*sa, hely-tartóia. hogy akárminémű tisz-
 telőket tisztre emelhet. Azonokat tisztból le-vethet. &c.
 Ezek csak *Itinerarius* gondolati, nem mi szavaink és ta-
 nitásink. Az Egyházi Törvények, sokszor csak védelmező és kőzők,

Itiner folio 70.
 Aztis csak hazugúl fogia reánk az *Itinerarius* hogy
 az Papisták tanítása szerént, az Romai Pápa, Christus-ellen
 sáfarkodhatik az szent irásnak dolgaiban. Senkit nem
 nevez, az ki ezt mondotta volna, azt alitván, hogy mint
 az Prædikállo székben, az együgyű tudatlan kölség-előt
 bátran beszélhet efféle temérdek hazugságokat, nem-
 meruén senki torkában verni mondását, vgy az könyu
 Kalaúz fol 228. írásbannis *Liber Baro* lehet. Mi bezzeg ezt nem mon-
 gyuk, magokis az Pápak, ezt niluán ellenzik, mint, fel-ta-
 lálod az Kalaúzbán.

Itiner folio 63. & seq.
 Viságnak mongya az *Itinerarius*, Az Míle szolgálta-
 tásban az aranyas pohart, aranyas-tálnyért, és draga öltö-
 zetet. Az negyuen napi Bőytöt. Az Baratok szerzetit.
 Az képeknek Templomban helyheztesét. Az
 kenyet-

kenyernek es bornak el - változást az vr - vacsorá-
 ban. Az Egy színnek vételét. Az Egyházi emberek nő-
 telenséget. De tudva hamissán, és lelki ismereti ellen-
 mongya ezeket vi dolgoknak. Mert ha egyebűnne-
 nem, csak annak irasiból-is a' ki ellen az *Itinerarium*-ot
 faragta, mind ezeknek regiségét meg-tanúlhatta.

Hogy arany es ezüst edényből szogaltatták az ré-
 giek az vr-vacsoráit, niluán mongya Sz. Agoston In
 Psal. 113. Concio. 2. & lib. 3. cont. Cresconium. cap. 29. Est őb
 régi fő emberek, kiket Pazmany Peter az Magyar imad-
 ságos könyunek negyedik részében, az Míseben-való
 Caremoniákról szólván, fel-jegyzet. Az negyuen napi
 Bőyt mely nem viság legyen, fel-találod az Kalaúzbán + Kalaúz
 Az Baratok szerzetiről, lásd az Kalaúzt Fol. 335. 336. folio 596.
 Az képeket hogy eleitül togva Templomokban tartot- 484.
 tak az hivek, meg mutatta az Kalaúz Epist. 1. cont. Aluin. Gregorius
 Fol. 13. mely dologról így ír Sz. Gergely: In locis venerabili- M. g lib. 9.
 bus, sanctorum depingi historias, non sine ratione VETVS- Epist. 9.
 T A S admisit. Az kenyérnek el-változafaról az vr-va-
 csoráiban lásd az Kalaúzt Fol. 714. Az Egy színnek ve-
 teléről Fol. 719. Az Egyházi emberek nőtelenfegéről
 Epist. 3. ad Alvinci. Fol. 34. Ezeken az helyeken meg-
 mutattatott az régi szent Doctrok irasiból, hogy az elő-
 számlált dolgok, az hivek között eleitül fogva hirdet-
 tettek.

H A R M A D I K vadolása az *Itinerarius*nak Itiner folio
 az, hogy Istentelenségeket és Isteni karomlásokat tanítanak az 364.
 Catholicusok az Papanak meltoságáról. Ezt bizonyít-
 tya Ex Consilio, quod incipit, Divo ordini Fratrum minorum.
 Bellamero. Clavasio, Betorio, Busto, Bursato, Busdrago, Zamo-
 K rienti

riensi. En igazán mondom, ezeket az csuda neuű embe-
rek írásit, nem olvastam, talám *Itinerarius* az gyakor ol-
vasással, vgyán el-koptatta ezeknek minden írástokat,
Scilicet. Az minémű mondásit ezeknek elő-hozza, noha
azoknak nagy részét, jó értelemmel magyarázhatnak,
de mi szükség ebbe fáradsunk? Ha az Romái vduar ke-
duéjért ezek között valaki igen el-ment az Pápa melto-
ságának *exaggeratiojában*, azt az *Itinerarius* sem az Catho-
licusok közönséges értelme között nem számlálhattya,
sem az Hit dólgaihoz nem elegyítheti. Nem tarto-
zunk minden *privatus* embernek, es *obscurus glossatornak*
szavát, magunkra venni, és azt oltalmazni, holot, nem
csak az Kalaúzbán, de az Gyarmathi ellen irt kőnu-
bennis, bővön meg-mutattatot, hogy *Iuris Canonici Glos-*
satores sokszor igen el-mentek az Regula mellől.

Kalaúz fol
228.
Contra
Gyarmathi
capite 6.

Ezekből meg-tetozik, mely tiszta és igaz lelki ismé-
rettel viselik magokat az Calvinista Prädikátorok, mi-
kor az Catholicusok ellen irtak. Hogy ha pedig Nyom-
tatot írásban ily nagy szemtelenséget nem szégyenle-
nek, gondold-meg, mit nem kérődnek Prädikallások-
ban? Az Atya mindenható vr Isten, az közben-járó Iesus
Christus érdeméért, aggyon Sz. Lelket mindeneknek,
hogy az igazságot meg értuén, az hamislagnak

veszedelmes töréből ki-fesel-
lyenek.

A M E N

Petrus Bod, Prædicator M. Igemensis in Transylvania,
in Libello Authorum, Magyar Athanas dics, 1766.
impresso, in Vita Petri Alvinczj, olim Prædicatori Cassari-
ensij, Opinativè refert: Petrum Pazmanum fuisse edu-
catum Varadim in Religione Calvinistica, fuisseque Con-
scholarem Petri Alvinczj, & alterius Petri Pécz Varadi.
Sed P. Carolus Leierff, & S. S. in Concilio Hg. aliam,
& meliorem de eo facta Relationem Lane. 2. et
negat eum unquam fuisse Calvinistam. Pater Augustinus
Pray diligens omnino, & facundus Historicus, & S. S. in suo Opere:
Specimen Hyerarchice Hg. dice: pag. 183. de Andr. Episc.
Hrigon. innuit: Pazmanum usque annum æt. 13. fuisse Varadi-
ni educatum in Calvinismo; dein conversum, & hinc in latum
in Transylvania, ut ait, P. Peterffy; & in Polonia apud Jesuitas.
Idem habet in hunc Paul. S. Papa, qui tum A. 1776. 28. Sept.
in Andr. Episc. Hrigon. confirmans ad Nominationem Mathia 2. Im-

Pazmany Peter
Kovacs